

**Preventie en Handhavingsplan 2015 – 2016 gemeente
Rijswijk voor de uitvoering van de nieuwe Drank en
Horecawet**

Preventie en Handhavingsplan 2015 – 2016 gemeente Rijswijk voor de uitvoering van de nieuwe Drank en Horecawet

“Nuchter denken over minder”

**In opdracht van de gemeente Rijswijk
Afdeling Zorg, Welzijn en Wonen
Bureau Secondant
Hans Roerink
oktober/november 2014**

Contents

1.	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Preventie- en handhavingsplan (P & H plan)	6
1.3	Het totstandkomingproces	7
1.4	Integrale aanpak is de enige manier	8
1.4.1	Onderdelen van een integrale aanpak.....	9
1.5	Beoogde doelgroepen en doelen van de integrale aanpak	10
1.6.	Senioren en alcohol.....	11
1.7	Wat helpt nu eigenlijk het beste ?	12
1.8	Leeswijzer	12
2.	Lokale situatie in de gemeente Rijswijk.....	13
2.2	Nalevingsonderzoek in de gemeente Rijswijk.....	14
	Voorbeeld: Succes met mysteryshoppers bij handhaving leeftijdsgrenzen	15
2.3	Huidige activiteiten op het terrein van alcoholvoorlichting en preventie.....	15
2.3.1	Onderwijs	15
2.3.2	Jongerenwerk.....	16
2.3.3	Huidige vergunningenbeleid	17
	<i>Vergunningenbestand</i>	17
2.3.4	Huidige handhavingsbeleid	18
2.3.4.1	Het nieuwe Handhavingsarrangement	18
2.3.5	Algemene Plaatselijke Verordening (APV)	19
3.	Hoe gaan we wat aanpakken?	20
3.1	Pijlers en doelgroepen	20
3.2	Taakgroep Alcohol en Jeugd	20
3.3	Risicoanalyse	21
3.4	Pijler 1 : Voorlichting en educatie	22
3.4.1.1	Scholen	22
3.4.1.2	Ouders.....	24
3.5	Pijler 2: Regelgeving en handhaving	26
3.5.1	Vergunningenbeleid alcoholverstrekking	26
3.5.1.1	Vergunningenbestand	26
3.5.1.2	Geen ondernemingsdossier maar Squit XO	27
3.5.2	Handhavingsbeleid	28

3.5.2.1.	Sanctiestrategie	29
3.5.2.2	Nalevingscommunicatie	30
3.5.3	Alcoholverstrekkers.....	31
3.5.3.1	Supermarkten en slijterijen.....	31
	Voorbeeld: Zelfregulering alcoholverkoop effectief in Weststellingwerf	31
3.5.3.2	Horeca	32
3.5.3.3	Sportverenigingen.....	32
3.6	Pijler 3 Signaleren en ondersteunen	34
3.6.1	Vroegsignalering en tijdig ingrijpen	34
3.7	Pijler 4 Fysieke en sociale omgeving	36
3.7.1	Alcoholreclame	37
4.	Communicatie	39
4.1	Communicatie over beleid en regelgeving	39
4.2	Communicatie door vergunningverleners	40
4.3	Communicatie door toezichthouders	40
4.4	Communicatiemogelijkheden	40
4.5	NIX 18.....	41
5	Regionale samenwerking	43
5.1	Mogelijke voordelen van regionale samenwerking op het terrein van de DHW zijn:	43
5.2	Nadelen van regionale samenwerking kunnen zijn:	44
5.3	Wat lijkt het meest logisch in regionale samenwerking?	44
6.	Overzicht van activiteiten en de geraamde (extra) kosten.....	45
	Geraadpleegde bronnen	51
	Bijlage 1.....	54
	Feiten en cijfers over alcoholgebruik (legitimatie van beleid).....	54
	Alcohol en onze samenleving.....	54
	Daling van het gebruik onder jongeren van 11 tot 16 jaar	55
	Eerst wel mogen drinken, nu niet meer	55
	Schadelijke effecten	56
	Alcoholvergiftigingen en ongevallen met alcohol	57
	Bijlage 2.....	58
	Passages uit het nieuwe Handhavingsarrangement met betrekking tot het handhaven van de minimumleeftijd	58

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Met ingang van 1 januari 2013 is de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Drank- en Horecawet (DHW) overgedragen aan de gemeenten. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) was voor die tijd belast met het toezicht op de naleving van deze wet. Een belangrijk element in de wetswijziging is een uitbreiding van bevoegdheden van gemeenten.

Per 1 januari 2014 is doorgevoerd dat de leeftijdsgrens voor alcoholhoudende drank van 16 jaar naar 18 jaar is verhoogd. Aanleiding voor de wijziging van deze wet is dat we steeds meer weten over de schadelijke gevolgen van alcoholgebruik onder met name jongeren¹. Daarnaast zorgt alcoholgebruik vaak voor overlast in de openbare ruimte en bij het overgrote deel van de geweldsdelicten en vernielingen in het uitgaansleven is alcohol in het spel. Met de wijzigingen wil de wetgever het alcoholgebruik onder jongeren terugdringen en alcohol gerelateerde verstoring van de openbare orde aanpakken.

Het onderwerp raakt diverse beleidsterreinen en vraagt om een integrale benadering. Dit betekent dat meerdere afdelingen binnen de gemeenten worden ingezet bij de aanpak van de alcoholproblematiek. Het is van belang dat er op verschillende gebieden interventies worden gepleegd, zowel in de handhaving als de preventie. Op deze manier moeten de negatieve effecten van alcoholgebruik zoveel mogelijk worden teruggedrongen. Voor een nadere legitimatie van ons beleid vindt u in bijlage 1 een aantal feiten en cijfers die extra gewicht leggen op de noodzaak tot actie.

Voor de goede orde zetten we een aantal belangrijke wettelijke bepalingen van de (nieuwe) Drank en Horecawet op een rij.

- Gemeente Rijswijk is belast met de uitvoering van de DHW en kan gemeentelijke toezichthouders aanwijzen voor lokaal toezicht.
- de leeftijdsgrens voor verkoop van alcohol en in bezit hebben van alcohol op publiek toegankelijke plaatsen (horeca, parken, winkelcentra) is verhoogd van 16 naar 18 jaar.
- jongeren onder de 18 jaar die in het bezit zijn van alcoholhoudende drank in de openbare ruimte en in voor het publiek toegankelijke ruimten, zoals horecagelegenheden, zijn strafbaar.
- als een winkelier drie keer in één jaar het verbod op de verkoop van alcohol aan 18-minners overtreedt, kan de burgemeester een ontzegging van de

¹ ondanks recente, ontkennende opmerkingen van een enkele onderzoeker, die (volgens collega onderzoekers) methoden toepaste die niet hadden mogen leiden tot die relativerende conclusies.

verkoopbevoegdheid opleggen voor een periode van 1 tot maximaal 12 weken (three strikes out).

- de gemeenteraad kan toegangsleeftijden koppelen aan sluitingstijden in de horeca.
- de gemeenteraad kan extreme prijsacties verbieden.
- het vergunningstelsel is vereenvoudigd.
- de gemeente is verplicht om in een verordening regels te stellen aan het schenken van alcohol door paracommerciële horeca, zoals buurthuizen, sportverenigingen en studentenverenigingen.
- gemeenten zijn verplicht om een preventie- en handhavingsplan vast te stellen door de gemeenteraad.

Daarnaast zijn de volgende artikelen uit het Wetboek van Strafrecht van belang:

- artikel 252 Verbod om dronken personen te schenken.
- artikel 453 Verbod om zich in kennelijke staat van dronkenschap op de openbare weg te begeven.

1.2 Preventie- en handhavingsplan (P & H plan)

Gemeenten zijn dus sinds 1 januari 2013 de belangrijkste uitvoerder van de DHW geworden. Zowel op juridisch-, handhavings-, en educatief vlak is de gemeente de regisseur van het Nederlandse alcoholbeleid. Dit Preventie- en Handhavingsplan is in feite de bekrachtiging van dit gegeven. Dit plan moet iedere vier jaar opnieuw worden vastgesteld, gelijktijdig met de vaststelling van de lokale nota Volksgezondheid, zoals bedoeld in artikel 13, tweede lid, van de Wet Publiek Gezondheid. De huidige nota Volksgezondheid van de gemeente Rijswijk geldt tot en met 2016.

Het nieuwe artikel 43a van de DHW geeft aan wat er in dit preventie en handhavingsplan moet worden opgenomen, namelijk:

- wat de doelstellingen zijn van het preventie- en handhavingsbeleid alcohol;
- welke acties worden ondernomen om alcoholgebruik, onder jongeren, te voorkomen;
- de wijze waarop het handhavingsbeleid wordt uitgevoerd en welke handhavingsacties in de door het plan bestreken periode worden ondernomen;
- welke resultaten in de door het plan bestreken periode minimaal behaald moeten worden.

De gemeente Rijswijk vindt, zoals hiervoor aangegeven, betrokkenheid van meerdere partijen belangrijk, ook vanuit beleidssectoren voor wie alcoholmatigingsbeleid niet altijd vanzelfsprekend is, maar wel een middel kan zijn om eigen doelen te bereiken of dichterbij

te brengen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan betere prestaties in het onderwijs en de sport, minder ongelukken in het verkeer en minder overlast van- en voor de horeca.

De gemeente Rijswijk ziet dus de noodzaak van een integraal beleid dat zich niet alleen richt op de individuele jongere of probleemdrinker, maar vooral op hun omgeving. Dit betekent onder meer dat er aandacht moet zijn voor:

- sluitingstijden in de horeca
- schenkbeleid van sportverenigingen
- handhaving op straat
- controle op leeftijd van alcohol kopende jongeren in supermarkten, horeca en overige verstrekkers
- voorlichting aan ouders en andere opvoeders, zoals elftalbegeleiders, docenten en jeugdleiders.

Handhaving wordt alom gezien als een zeer belangrijk instrument om de geloofwaardigheid te versterken van het beleid om alcoholgebruik onder jongeren tot 18 jaar te voorkómen en het (overmatig) gebruik onder 18 + jongeren terug te dringen. Met goede preventie voorkom je immers voor een deel dat handhaving nodig is en met een adequate handhaving wordt de noodzaak tot preventie minder.

1.3 Het totstandkomingproces

Bij de vervaardiging van dit P & H plan zijn diverse interne- en externe partijen betrokken. De gemeentelijke afdelingen, verantwoordelijk voor onderwijs, sport, Jeugdbeleid, CJG, Jeugdgezondheidszorg/Jeugdzorg, Zorg, Welzijn en Wonen, LHV (handhaving), EZ en MDGV (vergunningen) zijn geraadpleegd. Daarnaast zijn externe partijen als de Politie, Welzijn Rijswijk, Brijder, Context, Sportevenementen Haaglanden, Koninklijke Horeca Zuid Holland Noord en STAP uitgebreid geïnterviewd. Vooraf aan de gesprekken werd een notitie met de contouren van het P & H plan toegezonden. Zodoende werd de opzet en de mogelijke nadere invulling besproken. Naderhand is de concept versie van de notitie via email voorgelegd aan hierboven genoemde partijen en aan diverse andere, mogelijk betrokkenen in het metier van opvoeding, begeleiding en ondersteuning van Jeugd, (school)maatschappelijk werk, Jeugdinterventies, psychische problematiek, zorgregisseurs en de eerstelijns. Naar aanleiding hiervan hebben nog gesprekken plaatsgevonden en zijn enkele nadere consultaties gedaan (o.a. de alcoholpoli Reinier de Graaf en jongerencentrum YMCA) die nog tot wijzigingen in de tekst hebben geleid.

De conceptversie is voorgelegd aan- en besproken in het managementoverleg van de afdeling S & S en de WMO raad van 6 november 2014. Beide konden zich, met enkele opmerkingen, vinden in de aanpak zoals gepresenteerd in dit P & H plan. Wel werd in de

WMO raad separaat aandacht gevraagd voor een beleid gericht op problematisch alcoholbeleid van senioren.

1.4 Integrale aanpak is de enige manier

Alcoholgebruik onder jongeren is een probleem met vele facetten. De culturele verankering, de brede verkrijgbaarheid, de soms aanwezige onmacht of onwil van ouders om op te treden, de geringe motivatie van de jongeren zelf, de economische belangen; het zijn allemaal aspecten die vragen om een specifieke aanpak. Juist deze veelheid aan aspecten maakt het niet makkelijk een coherent en gericht beleid te formuleren en uit te voeren, hoewel er ook zeker positieve resultaten te melden zijn, met name in de leeftijdsgroep van 11 tot 16 jaar (zie bijlage 1).

Naast de taak die de overheid heeft om het alcoholgebruik onder jongeren in te perken (door wet- en regelgeving en het inzetten van beleids- en stimuleringsmaatregelen) op landelijk niveau, hebben de gemeenten dus nu een zelfstandige taak om het alcoholgebruik onder jongeren te voorkomen en te verminderen. Dit kan niet zonder de inzet en betrokkenheid van lokale partners en organisaties. Een belangrijke partij hierbij zijn de ouders. Ouders zijn primair verantwoordelijk voor hun kind en spelen een belangrijke rol in het voorkómen en verminderen van het alcoholgebruik van hun kinderen. Ten slotte de jongeren zelf, bij hen zal de gedragsverandering plaats moeten vinden: geen alcohol drinken voor 18 jaar en daarna niet of met mate.

Voor het probleem bestaat niet één oplossing. Een effectieve aanpak op lokaal niveau zal altijd moeten bestaan uit een aanpak op alle fronten. Controle op naleving van de alcoholwetgeving; opvoedingsondersteuning van ouders; voorlichting over gezondheidsrisico's; het betrekken van verstrekkers, scholen en sportverenigingen; signalering van jongeren die (overmatig) alcohol drinken; aanpak en nazorg. Kortom, een aanpak in interventies met samenwerking van alle betrokken partijen. Al deze en andere maatregelen zullen uiteindelijk ook bijdragen aan een breed gedragen overtuiging dat alcohol drinken als je jong bent ongezond, schadelijk en dus onacceptabel is.

Zoals bekend, is overigens ook bij volwassenen overmatig alcoholgebruik schadelijk voor bijna alle organen van het menselijk lichaam.

Wetenschappelijke studies laten zien dat een integrale benadering van de problematiek rondom alcohol een cruciaal kenmerk is van effectief alcoholbeleid (Reynolds, 2003). Recent onderzoek van het RIVM Centrum voor Gezond Leven, het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP) en het Trimbos-instituut bevestigt dat beleid op het gebied van alcoholmatiging het meest effectief is als het op meerdere fronten wordt aangepakt (Mulder, Bovens, Franken & Sannen, 2013).

Dit plan is aldus gebaseerd op een integrale beleidsvisie. Van groot belang is om eerst een uitgebreide risicoanalyse en een nulmeting uit te voeren, zodat middelen meer gerichte- en efficiënter inzet van toezicht en handhaving opleveren en meer mogelijkheden voor

maatwerk in preventie. Er is immers sprake van een preventie- én handhavingsplan. Dat impliceert nogmaals dat meerdere afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie – en dus ook meerdere type maatregelen – worden ingezet bij de aanpak van de alcoholproblematiek. Om dit tot een succes te maken is, zoals gezegd, samenwerking met diverse partijen buiten het gemeentehuis noodzakelijk.

Dit wordt duidelijk in het volgende preventiemodel dat 3 beleidsgebieden kent, te weten: 1. Educatie (bewustwording) & draagvlak, 2. Beleid & regelgeving en 3. Handhaving. Deze gebieden staan deels op zichzelf maar overlappen elkaar ook (figuur 1). Juist in de overlap zien we het integrale preventiebeleid terug.

Figuur 1: Preventiemodel Reynolds

1.4.1 Onderdelen van een integrale aanpak

Voorlichting en educatie

Het geven van voorlichting aan jongeren en ouders op school waardoor het opvoedingsgedrag verbetert en er regels en normen ten aanzien van alcohol worden gesteld.

Regelgeving en handhaving

Geen verkoop van alcohol aan jongeren onder 18 jaar en hierop krachtdadig toezien en handhaven. Het doel is het voorkómen van de beschikbaarheid voor deze groep.

Signalering en ondersteuning

Het trainen van begeleiders van sportverenigingen en mentoren in het voortgezet onderwijs om dreigende problemen rond- en door alcoholgebruik te herkennen. Hierdoor is sneller in te grijpen bij kwetsbare jongeren (selectieve preventie). Ook nazorg na bijvoorbeeld een ziekenhuisopname voor alcoholvergiftiging is van belang.

Inrichting van de omgeving

Het stimuleren van alcoholvrije omgevingen en beperking van alcoholreclame op gemeentelijke reclamedragers langs sportvelden of in- en rond bushokjes. Het doel is het tegengaan van aanmoediging om te drinken.

1.5 Beoogde doelgroepen en doelen van de integrale aanpak

Alcoholgebruik is altijd een resultaat van een combinatie van factoren. De persoon, zijn sociale omgeving, het aanbod van drank en het overheidsbeleid vormen samen een systeem dat uiteindelijk de keuze van de gebruiker bepaalt. Alcoholpreventie kan niet alleen op het individu gericht zijn, zoals we reeds opmerkten. Het meest succesvol zijn strategieën die vooral de omgeving van de al dan niet drinkende jongeren beïnvloeden. In die omgeving spelen alcoholverstrekkers, scholen, (sport) verenigingen en ouders een belangrijke rol. In dit Preventie- en Handhavingsplan krijgt daarom de omgeving van de jonge drinker extra aandacht.

Logischerwijs hanteren we aldus de volgende **doelgroepen** voor ons beleid:

- Jongeren en jongvolwassenen, met een focus op jongeren beneden de 18 jaar.
- Ouders/verzorgers, school en personen in de vrije tijdsetting.
- Alcoholverstrekkers.

Het is evident dat mensen in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor hun welzijn en gezondheid en dat van hun kinderen. Ook de omgeving van jongeren moet hierin een grote rol spelen. Jongeren zijn zelf ook aan te spreken op hun verantwoordelijkheden, eigen kracht en mogelijkheden. De gemeente Rijswijk wil een regierol vervullen om gezondheid en welzijn te optimaliseren en ziet dit ook nadrukkelijk als haar taak.

Hoofddoel voor de gemeente Rijswijk is de bescherming van gezondheid en welzijn van jongeren en jongvolwassenen, dus ook met betrekking tot het gebruik van alcohol. Hierbij ligt de nadruk op jongeren tot 18 jaar.

De gemeente Rijswijk wil dit operationaliseren door **de volgende lange termijndoelen** te stellen voor dit Preventie- en Handhavingsplan en de toekomstige P & H plannen:

- Jongeren, ouders, hun omgeving en alcoholverstrekkers zijn bekend met de schadelijkheid van alcohol, met name voor jongeren.
- De maatschappelijke norm, vanwege aantoonbare schadelijkheid, is: jongeren drinken niet tot ze 18 jaar zijn en daarna alleen met mate.
- Aan jongeren tot 18 jaar wordt geen alcohol verstrekt.
- Er is toezicht op de naleving en handhaving van leeftijdsgrenzen voor alcohol.
- Kwetsbare jongeren worden in allerlei settings vroegtijdig gesignaleerd en waar nodig begeleid en verwezen. In de keten is ook aandacht voor nazorg.

We realiseren ons dat deze algemene doelstellingen globaal van aard - en dus alleen op lange termijn realiseerbaar zijn. Om ze dichterbij te brengen sluiten we aan bij de korte termijn -doelstellingen die eerder in onze nota Volksgezondheid 2013-2016 zijn opgenomen. Zie hiervoor paragraaf 2.1.

Het meten van de resultaten:

E-Movo² door de JGZ (Periodiek Gezondheidsonderzoek en Adolescentencontactmoment)

Monitoring en onderzoek door de GGD Haaglanden.

Periodiek nalevingsonderzoek (STAP)³.

Gesprekken en interviews met betrokkenen.

Nevendoel: verminderen van overlast, geweld, vernielingen, agressie binnen het gezin, verzuim en verkeersproblemen door teveel alcoholgebruik.

1.6. Senioren en alcohol

In de nota Volksgezondheid 2012-2016 is expliciet aandacht besteed aan het toenemende alcoholgebruik onder 65 plussers⁴ in Rijswijk en de schadelijkheid van overmatig alcoholgebruik voor senioren. Geraadpleegde deskundigen zien dit Preventie en Handavingsplan echter niet als de juiste weg om dit probleem aan te pakken. Het P&H plan is immers gericht op jongeren en op handhaving. Een goede optie is om in het kader van het LGB (lokaal Gezondheids Beleid)⁵ met een gericht beleid aan de slag te gaan. Er zijn succesvolle interventies bekend die als uitgangspunt te gebruiken zijn. Risico's voor ouderen: draagt o.a. bij aan meerdere vormen van kanker, coördinatieproblemen, interferentie met medicijngebruik, desoriëntatie en vergeetachtigheid, hoge bloeddruk, angsten, maag- en darmklachten, enz⁶.

Actie: overleg met de GGD Haaglanden, Context/Indigo en Brijder hoe het beleid t.a.v. senioren die overmatig drinken kan worden vormgegeven binnen het huidige LGB. Ook Welzijn Rijswijk betrekken (ouderenconsulenten).

² De Elektronische MONitor VOLksgezondheid (E-MOVO) is een elektronische monitor met als doel het in kaart brengen van gezondheid, welzijn en leefstijl van jongeren in klas 2 en 4 van het voortgezet onderwijs en het geven van voorlichting aan deze jongeren.

³ STAP is het Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (voorheen Stichting Alcohol Preventie).

⁴ In diverse literatuur gaat het overigens om 55 plussers.

⁵ Het Lokaal Gezondheidsbeleid wordt uitgevoerd en gemonitord door de GGD Haaglanden. (Rijswijk, Wassenaar en Leidschendam-Voorburg).

⁶ Er zijn echter ook positieve effecten wanneer **matig** wordt gebruikt. Enkele voorbeelden: verkleining risico op hart- en vaatziekten, gunstige werking op cognitieve functies en verkleining risico op dementie (factsheet)

Doel:	voorkomen van stijging, dan wel verlaging van het percentage overmatig alcohol gebruikende senioren.
Extra Kosten:	geen (regulier budget)

1.7 Wat helpt nu eigenlijk het beste ?

Geheel los van onze concrete plannen is gekeken naar wat betreft alcoholbeleid het beste werkt. Specifiek zijn twee studies van belang voor het bepalen hiervan; een overzichtsstudie in opdracht van de Europese Commissie uit 2006 van de hand van Peter Anderson en Ben Baumberg en een metastudie van Babor e.a. (2010)

Uit voornoemde literatuur blijkt, dat van afzonderlijke maatregelen achtereenvolgens het meeste effect is te verwachten van maatregelen die:

- het verkrijgen van alcohol onaantrekkelijker maken vanwege verhoging van de aanschafkosten (accijnsverhoging, prijsbeleid).
- de beschikbaarheid van alcohol beperken (beperken verkooppunten, handhaving leeftijdsgrenzen, beperking openingsuren).
- de reclame voor alcoholproducten verbieden/beperken.
- kortdurende interventies en vroegsignalering/screening van alcoholproblematiek bevorderen.
- (voornamelijk in combinatie met andere maatregelen) gericht zijn op educatie en draagvlakverwerving.

1.8 Leeswijzer

Na deze inleiding biedt hoofdstuk 2 een overzicht van de lokale situatie in de gemeente Rijswijk en de stand van zaken in de verschillende beleidsgebieden. Hoofdstuk 3 toont de acties die we willen gaan ondernemen op meerdere beleidsterreinen en de diverse partijen die nodig zijn om tot een goede uitvoering te komen. In het daaropvolgende hoofdstuk gaan we kort in op verschillende aspecten rond communicatie. Hoofdstuk 5 wil inzicht bieden in de meest wenselijke vorm van regionale samenwerking. In hoofdstuk 6 treft u een samenvattend, schematisch overzicht aan van de voorgenomen acties. Na informatie over de geraadpleegde bronnen, zijn in bijlage 1 feiten en cijfers opgenomen die bijdragen aan de legitimatie van ons alcoholbeleid. In bijlage 2 is een passage te vinden uit het nieuwe handhavingsarrangement. Deze heeft betrekking op naleving van de leeftijdsgrenzen.

2. Lokale situatie in de gemeente Rijswijk

2.1 Alcohol als speerpunt in de nota volksgezondheid Rijswijk 2013-2016

In de nota volksgezondheid Rijswijk 2013-2016 is het terugdringen van schadelijk alcoholgebruik als één van de speerpunten opgenomen.

In Rijswijk lijkt het alcoholgebruik onder jongeren iets lager te liggen dan het gemiddelde in de regio, zo blijkt uit in 2011 gerapporteerde cijfers van de GGD. In 2010 had 15% van de 12 t/m 15 jarigen recent gedronken (18% in de regio van de GGD Zuid Holland West⁷). Het percentage 16 t/m 18 jarigen in Rijswijk dat recent had gedronken lag toen met 72 % ook iets lager dan het gemiddelde (75%). Bijna de helft van deze jongeren doet aan bingedrinken. Het gegeven dat deze percentages wat lager liggen dan het gemiddelde in de regio, houdt op geen enkele wijze in dat we achterover kunnen leunen. Ondanks dat deze cijfers uit 2010 stammen, is de aanname reëel dat er nog veel jongeren alcohol drinken, met name in de categorie 16 – 18 jaar⁸. Dit ondanks dat de leeftijdsgrens per 1 januari 2014 is opgetrokken naar 18 jaar.

Concrete doelstellingen t.a.v. jongeren in de nota Volksgezondheid:

- Voorkoming stijging, dan wel verlaging van het percentage bingedrinkers onder jongeren.
- Realisering van (een verdere) verhoging van de leeftijd waarop jongeren gaan drinken.

Aan deze doelstellingen uit de nota Volksgezondheid voegen we voor dit P & H plan het volgende doel toe.

- Verhoging van het gemiddelde nalevingspercentage door alcoholverstrekkers van de leeftijdsgrens (is nu 17%).

Om dit te kunnen meten, zijn in de genoemde nota de volgende indicatoren opgenomen:

- Het percentage jongeren tussen 12-16 jaar dat de afgelopen weken alcohol heeft gebruikt blijft gelijk of wordt minder dan 15 %.
- Het percentage jongeren tussen 16-18 jaar dat de afgelopen vier weken alcohol heeft gebruikt, blijft gelijk of wordt minder dan 74 %.

⁷ Nu: GGD Haaglanden.

⁸ Zie bijlage 1 over recent onderzoek naar alcoholgebruik onder jongeren.

- Het percentage jongeren dat in de afgelopen 4 weken bij 'één gelegenheid 5 of meer alcoholische drankjes heeft genomen (bingedrinken) blijft gelijk of wordt minder dan 47%.

Toe te voegen in dit P & H plan:

- Het gemiddelde nalevingspercentage bij alcoholverstrekkers stijgt naar 30 %⁹.

Omdat een Preventie- en Handhavingsplan gelijke tred moet houden met de, om de 4 jaar vast te stellen, nota Volksgezondheid kunnen de zojuist aangegeven doelstellingen en indicatoren uit de nota Volksgezondheid een eerste aanzet vormen voor het realiseren van de langetermijndoelstellingen die gelden voor het Preventie- en Handhavingsplan nu en in de toekomst, zoals we reeds zagen in paragraaf 1.5. Daar staat ook aangegeven hoe we de resultaten gaan meten.

2.2 Nalevingsonderzoek in de gemeente Rijswijk

De gemeente Rijswijk heeft in 2013 een onderzoek laten uitvoeren naar de naleving van de leeftijdsgrens voor alcoholverstreking van (toen nog) 16 jaar. De metingen werden verricht door STAP (zie voetnoot 2) bij verschillende alcoholverkooppunten in de gemeente. Op basis van zogenoemd mystery shopping hebben 15-jarige jongeren een aankoop poging gedaan waarna, als het lukte, een 16 jarige de aankoop overnam om te voorkomen dat de 15 jarige strafbaar was. In totaal werden 52 aankoop pogingen gedaan op twee meetmomenten in april en mei 2013 bij 26 verkooppunten, zoals supermarkten, slijterijen, cafetaria's, cafés en sportkantines. De gebruikmaking van een wetenschappelijke formule, die uitrekent hoeveel verkooppunten moeten worden bezocht om een representatief beeld te krijgen, resulteerde in een dergelijke aanpak in de gemeente Rijswijk.

Het volgende beeld tekende zich af. Het gemiddelde nalevingspercentage was op de meetmomenten in 2013, 17 %. Dat ligt lager dan het gemiddelde nalevingspercentage van Nederland; dat komt uit op 28 %. In Rijswijk scoorden supermarkten het hoogst met 50 %, gevolgd door slijterijen met een gemiddelde van 38%. In cafés, cafetaria's en sportkantines bleek geen sprake te zijn van naleving van de leeftijdsgrens. De 15-jarige jongeren konden in deze 3 soorten gelegenheden alcohol kopen. In supermarkten werd bij 92% van de aankoop pogingen gevraagd naar leeftijd, identiteitsbewijs of beide, bij slijterijen in 50% en in sportkantines in 60% van de aankoop pogingen. In cafés en cafetaria's gebeurt dat het minst, namelijk in respectievelijk 29% en 0 % van de gevallen. Uit de cijfers blijkt dat het niet zo is dat wanneer er gevraagd werd naar leeftijd, identiteitsbewijs of beide er vervolgens

⁹ De supermarktsector heeft landelijk een nalevingspercentage van 62% bereikt. Dat blijkt volgens het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) uit eigen onderzoek naar de naleving van de leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol en tabak. Dit is een stijging van ruim 14 procentpunt ten opzichte van vorig jaar. (bericht van 18 november 2014).

sprake was van een correcte naleving. Wel is duidelijk dat het vragen naar een identiteitsbewijs in beginsel de meest succesvolle interventie is gebleken.

Een belangrijke aanbeveling uit dit onderzoek aan onze gemeente is om in te zetten op handhaving omdat dit als meest effectieve maatregel wordt gezien om de naleving te verbeteren.

Voorbeeld: Succes met mysteryshoppers bij handhaving leeftijdsgrenzen

Samen met vijf andere gemeenten in de regio voerde Lingewaard de afgelopen jaren een alcoholmatigingsproject uit. Voor de pijlers handhaving en voorlichting evalueerden mysteryshoppers van STAP of de verkopers van alcohol zich aan de leeftijdsgrenzen voor alcoholverkoop hielden. Zowel de jeugd als de horeca, sportkantines en de supermarkt kregen op deze manier de boodschap mee dat het niet okay is wanneer alcohol te vroeg aan jongeren wordt verstrekt. De naam van de verstrekker werd in lokale kranten genoemd en ook bij gesprekken over subsidiebeleid kwam het alcoholbeleid nog eens op de agenda. Het beleid heeft succes. Tussen 2009 en 2010 is de naleving van de leeftijdsgrenzen in Lingewaard gestegen van 20% naar 79%. Dit zal zeker bijgedragen hebben aan het feit dat de startleeftijd in deze regio is gestegen. “We willen de good practices van de afgelopen projectjaren vasthouden. Er zijn nu plannen om het bezoek van de mysteryshopper nog meer effect te geven door het bezoek direct te laten volgen door een goed gesprek met een BOA”. **Ingeborg Wijkstra, gemeente Lingewaard**

2.3 Huidige activiteiten op het terrein van alcoholvoorlichting en preventie

In 2008 is in Rijswijk gestart met een regionaal uitvoeringsoverleg preventie volksgezondheid. In dit overleg nemen diverse aanbieders van preventieactiviteiten deel¹⁰. Gezamenlijk stellen deze partijen in overleg (onder regie) van de gemeente het uitvoeringsprogramma op. Dit programma is opgebouwd uit voorlichting, lessen, cursussen en trainingen gericht op verschillende onderwerpen. Hierbij is de methodiek Gezonde School ook een onderdeel (zie volgende paragraaf), waarin o.a. voorlichting over alcohol is opgenomen. Uit evaluatie blijkt dat scholen in de regio weliswaar voorlichten over alcohol maar zelden speciale projecten op het gebied van alcohol uitvoeren.

Het is van belang dat de gemeente de regierol blijft nemen om zorg te dragen dat de afstemming van vraag en aanbod van preventieactiviteiten wordt verbeterd. Voor het thema Alcohol en Jeugd bestaat er in de gemeente Rijswijk geen apart overleg tussen de gemeente en externe partijen.

2.3.1 Onderwijs

De scholen voor voortgezet onderwijs in Rijswijk worden voornamelijk bezocht door jongeren uit andere gemeenten. Volgens opgave gaat ongeveer 80% van de Rijswijkse jongeren elders naar het voortgezet onderwijs, bijvoorbeeld in Delft en Den Haag.

¹⁰ Jutters, Florence, GGD-Zuid-Holland West, SportService Zuid-Holland, Stichting Lijn 1 Haaglanden, Context, Elzha, Multifysio, Welzijn Rijswijk en de gemeenten Leidschendam-Voorburg, Wassenaar en Rijswijk

Vanzelfsprekend ontslaat dit de gemeente Rijswijk niet van haar wens en verplichting krachtig in te zetten op goede alcoholpreventiemaatregelen op de Rijswijkse scholen.

Onder meer de GGD, Context/Indigo en Brijder (jeugdggz en verslavingszorg) bevestigen dat de Rijswijkse scholen voor zowel basisonderwijs als voortgezet zich bezig houden met voorlichting over alcohol in het kader van de landelijke, op brede schaal ingevoerde, werkwijze van “de Gezonde School¹¹”. Dit wordt ook aangegeven door medewerkers van de gemeentelijke afdelingen voor onderwijs en jeugdbeleid. Betrokken deskundigen geven aan dat in de laatste jaren van het basisonderwijs vooral de nadruk op de sociaal-emotionele ontwikkeling belangrijk is voor het opbouwen van weerstanden tegen eventuele groepsdruk rond alcoholgebruik ¹².

Extra projecten over specifieke thema's of gastlessen rond alcohol, vinden op aanvraag van de scholen plaats bij bijvoorbeeld Context of Brijder. Voor zover kon worden nagegaan, gebeurt dit slechts incidenteel op de Rijswijkse scholen. Dit bevestigt de evaluatie van het regionale uitvoeringsprogramma, waarvan we in de vorige paragraaf reeds gewag maakten. Verder zijn er gezondheidsenquêtes en reguliere overleggen, soms bilateraal als dat gewenst is.

2.3.2 Jongerenwerk

Het jongerenwerk besteedt, naar verluidt, niet echt vaak in thematische zin aandacht aan alcohol en jeugd maar bijvoorbeeld Welzijn Rijswijk organiseert met enige regelmaat wel alcoholvrije feesten¹³ voor haar doelgroep van 12 – 16 jaar. Ook worden jongeren die alcohol hebben gedronken aangesproken en voorgelicht. Dit gebeurt veelal naderhand want jongeren die overduidelijk alcohol hebben gedronken worden niet toegelaten tot het jongeren centrum Plexat of de feesten.

Welzijn Rijswijk is ook betrokken bij een signaleringsoverleg dat gaat over overlastgevende jongeren (voorheen ‘jeugdgroepenthermometer’). Aan dit kwartaaloverleg nemen ook de politie en diverse gemeenteambtenaren deel. Doel van het overleg is om vroegtijdige signalen op te pakken, met elkaar te delen en vervolgens actie te nemen, ook in monitorende zin¹⁴. Niet zelden is alcohol in het spel.

Voor preventie is het van belang dat een laagdrempelig aanbod aanwezig is

¹¹ Een Gezonde School is een school waar gezondheid integraal onderdeel uitmaakt van het schoolbeleid. De aanpak gaat uit van wat de school al doet en versterkt wat er al gebeurt en zodoende kan men aansluiten bij wensen en behoeften van de school. De GGD Haaglanden ondersteunt de scholen hierin.

¹² Om de sociale weerbaarheid te verhogen wordt in Rijswijk sinds 2001 het project “Kom op voor Jezelf” structureel aangeboden.

¹³ “Sappie” en “Frisze”

¹⁴ Onder regie van de gemeente vindt ook met enige regelmaat overleg plaats in het kader van Veiligheid in- en rondom scholen (VRIS)

om vroegtijdig hulp te kunnen vragen. Voor jongeren is het daarom essentieel om gemakkelijk informatie te kunnen vinden op een wijze die aansluit bij hun leefwereld. De website www.jonginrijswijk.nl speelt hierin een belangrijke rol. Hier kunnen jongeren informatie vinden over diverse onderwerpen, waaronder alcoholgebruik en psychische klachten. Ook is een eenvoudige link naar het algemeen maatschappelijk werk op deze site aanwezig. In hoofdstuk 5 over communicatie gaan we nader in op de mogelijkheden van deze site.

2.3.3 Huidige vergunningenbeleid

De wet verplicht gemeenten binnen een jaar na inwerkingtreding van de nieuwe DHW in een gemeentelijke verordening regels te stellen aan paracommerciële drankverstrekkers. De gemeente Rijswijk heeft hieraan voldaan en dat biedt mogelijkheden om prijsacties en happy hours te reguleren en toegangsleeftijden te koppelen aan sluitingstijden. Ook kunnen nadere regels worden gesteld voor evenementen met betrekking tot het handhaven van de leeftijdsgrens en (meer in het algemeen) het op een verantwoorde manier omgaan met alcohol in relatie tot jongeren.

In de in 2014 door de raad vastgestelde Verordening Paracommercie Gemeente Rijswijk zijn geen artikelen opgenomen die betrekking hebben op jongeren en alcoholgebruik. Het gaat dan bijvoorbeeld om een verbod op (sterke) drank in paracommerciële inrichtingen die zich deels op jeugd richten en het aanhouden van een minimumleeftijd voor toegang tot inrichtingen en terrassen. De voornaamste reden hiervoor is dat een verbod hiervan moeilijk uitvoerbaar dan wel handhaafbaar wordt geacht¹⁵. In de infobrief paracommercie die op de website van onze gemeente is te vinden wordt bij de tapinstructie (Instructie Verantwoord Alcoholgebruik) voor barvrijwilligers wel gerefereerd aan de noodzaak om de nieuwe leeftijdsgrenzen te kennen en te handhaven. De genoemde infobrief geeft een duidelijk overzicht van de nieuwe, soepeler, regels voor het verkrijgen, dan wel continueren van een D & H vergunning. Ook is de verplichting van vaststelling van een bestuursreglement goed beschreven. In de Drank- en Horecawet is het namelijk verplicht voor paracommerciële instellingen om een bestuursreglement te overleggen vooraf aan vergunningverlening. In de praktijk zijn deze bestuursreglementen vaak verouderd of niet (voldoende) aanwezig. In de gemeente Rijswijk is hiervan, net als in de meeste gemeenten, geen recent overzicht.

Vergunningenbestand

Een actueel overzicht van het vergunningenbestand is bij de gemeente Rijswijk niet beschikbaar, zoals dat wel het geval was bij de samenstelling van de gemeentelijke Horecanota uit 2004. Daardoor is er ook geen recent beeld van de soorten en aantallen

¹⁵ Dit staat vanzelfsprekend los van de te handhaven leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol

alcoholverstrekkers in de gemeente waarvan de vergunning in orde is. Hier wordt echter wel aan gewerkt.

Voor zover bekend zijn er in Rijswijk geen zogenoemde drankketen en/of hokken.

Over het kopen van alcohol via internet door jongeren beneden de 18 is geen informatie beschikbaar.

2.3.4 Huidige handhavingsbeleid

De handhaving van de Drank- en Horecawetgeving wordt opgenomen in het handhavingsprogramma. Het handhavingsprogramma omvat de inzet van handhaving op diverse terreinen, waardoor een integrale afweging gemaakt kan worden. Het handhavingsprogramma biedt ook de mogelijkheid om jaarlijks bij te sturen op de inzet van het aantal uren. De basis voor dit programma is het handhavingsbeleid uit 2009, dit beleid zal in 2015 worden herzien.

Het handhavingsprogramma voor 2015 is nog niet vastgesteld. Hierin worden uren ten aanzien van de controles in het kader van de Drank- en Horecawetgeving opgenomen. Wat echter voor dit jaar niet is opgenomen, zijn de gerichte leeftijdscontroles. Om deze effectief in te zetten zal eerst een risicoanalyse plaatsvinden.

Op dit moment zijn er 7 medewerkers bevoegd tot controles op de Drank- en horecawet waarvan 6 ook beschikken over een BOA bevoegdheid. Hierdoor zijn zij ook bevoegd tot leeftijdscontroles. Dit jaar zullen nog 3 medewerkers opgeleid worden.

Het jaar 2015 zal gebruikt worden voor een risicoanalyse om na te gaan wat de hot spots in Rijswijk zijn. Naar aanleiding van deze risicoanalyse zullen nadere keuzes ten aanzien van de handhaving en de leeftijdscontroles worden gemaakt.

Deze keuzes komen terug in het handhavingsprogramma 2016.

2.3.4.1 Het nieuwe Handhavingsarrangement

Met de wijziging van de Drank en Horecawet 2013 en de overheveling van de bevoegdheden van het college van B&W naar de burgemeester, is door onze gemeente een nieuw Handhavingsarrangement opgesteld. Het college van B & W is hiermee onlangs akkoord gegaan.

In Bijlage 2 is een passage opgenomen uit dit nieuwe handhavingsarrangement. Dit fragment heeft betrekking op de overtredingen van de leeftijdsgrens; van belang voor dit Preventie en Handhavingsplan.

De sancties die hierin staan beschreven zijn: bestuurlijke boetes, schorsing voor 1 maand en het intrekken van de vergunning en, in een enkel geval, ontzegging van de bevoegdheid tot verkoop van zwak-alcoholische dranken.

In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de handhaving “nieuwe stijl”.

2.3.5 Algemene Plaatselijke Verordening (APV)

2.3.5.1 Alcohol en jongeren

In de huidige APV zijn geen expliciete artikelen opgenomen die over alcohol en jongeren gaan. Wel is er een passage over toezicht horecabedrijven (afdeling 8)

2.3.5.2 Alcoholreclame

In het kader van deregulering en vermindering van regeldruk is de separate procedure voor reclamevergunningen in de Algemene Plaatselijke Verordening vervallen. Hierdoor is geen aparte reclamevergunning meer vereist voor reclamevormen waarvoor geen omgevingsvergunning is vereist. Op grond van de APV geldt nog wel een algemene verbodsbepaling voor hinderlijke of gevaarlijke reclame (artikel 4.15 APV). Als de gemeente constateert dat een reclamevorm het verkeer in gevaar brengt of hinder oplevert voor de omgeving, kan handhavend opgetreden worden.

Tegenwoordig gelden de (interne) richtlijnen reclamevoorzieningen gemeente Rijswijk, waarin geen passages voorkomen die over reclame voor alcohol gaan. In het volgende hoofdstuk is het thema reclame en de overwegingen om tot een beperking te komen in een theoretisch kader geplaatst.

3. Hoe gaan we wat aanpakken?

3.1 Pijlers en doelgroepen

De aanpak krijgt gestalte vanuit een integrale beleidsvisie op Preventie en Handhaving die we eerder uiteen hebben gezet. Dat houdt dus in dat naast diverse partners buiten het gemeentehuis, meerdere afdelingen binnen de gemeente en dus meerdere maatregelen worden ingezet voor alcoholpreventie en vermindering van alcoholproblematiek, zoals we eerder schetsten in de Inleiding. Het gaat er voornamelijk om de omgeving van het individu te beïnvloeden. De integrale aanpak werkt het beste via de volgende pijlers

- **Voorlichting en educatie**
- **Regelgeving en handhaving**
- **Signalering en ondersteuning**
- **Fysieke en sociale omgeving**

De meest belangrijke beleidsdoelgroepen zijn nogmaals;

- **Jongeren tot 18 jaar en jong volwassenen van 18 – 24 jaar met een focus op jongeren tot 18 jaar**
- **Ouders/verzorgers, scholen en personen in de vrijetijdssetting**
- **De alcoholverstrekkers**

Een beoogd neveneffect van de inzet op alcoholmatiging voor de gemeente Rijswijk is het terugdringen van alcohol gerelateerde problematiek, zoals overlast op straat, agressie in de gezinssituatie of verkeersongelukken. Hierover zijn geen recente lokale cijfers beschikbaar, maar naar kan worden aangenomen is de Rijswijkse situatie niet significant verschillend van die in andere, soortgelijke gemeenten.

3.2 Taakgroep Alcohol en Jeugd

Voor de inrichting en uitvoering van ons nieuwe beleid kunnen we afstemming en samenwerking met deskundige partijen goed gebruiken. We vinden het dan ook wenselijk dat er over onze maatregelen en de uitvoering ervan met regelmaat overleg is. Dit past ook in het coalitieakkoord waarin wordt ingezet op samenwerking en afstemming met maatschappelijke partijen.

Ons voornemen is om te bezien of en hoe in regionaal verband¹⁶ een Taakgroep Alcohol en Jeugd is op te zetten samen met de andere gemeenten Delft, Westland en Midden Delfland (H 4); vanzelfsprekend rekening houdend met bestaande dan wel voorgenomen overleggen in de 4 gemeenten of tussen die gemeenten, waarin bij voorkeur de volgende partijen zitting nemen:

- GGD Haaglanden
- Context/Indigo
- Brijder verslavingszorg
- Welzijn Rijswijk
- Sport Evenementen Haaglanden/Sportservice Zuid Holland
- Politie
- Lijn 1
- CJG/JGZ (mede namens ketenpartners)
- Kwadraad – (school) maatschappelijk werk/gezinscoaching
- Jeugd Interventie Team (JIT)
- Regional Ondersteuningsbureau Veiligheid (ROV).
- Afdeling Zorg, Welzijn en Wonen van onze gemeente (mede namens de overige betrokken afdelingen)

Actie: onderzoeken of regionaal periodiek overleg met betrokken partijen te realiseren is.

Doel: deskundige inbreng, samenwerking en afstemming in de uitvoering van het P & H plan op regionaal niveau met Sociale Vernieuwingspartners (H 4)

Extra kosten: geen

3.3 Risicoanalyse

Het is nodig om vooraf aan de uitvoering van het Preventie – en Handhavingsplan een soort verkenning uit te voeren om beter inzicht te krijgen in de concrete kenmerken van de locaties waar jongeren drinken, waar hun alcoholgebruik voor problemen zorgt en welke maatregelen het beste kunnen worden ingezet. Hiermee kunnen de inspanningen van de gemeente naast algemeen- ook gericht worden ingezet op plaatsen waar de grootste gezondheids- en/of veiligheidswinst te behalen valt. Bij een dergelijke verkenning of risicoanalyse wordt per locatie de kans op overtredingen in kaart gebracht. Die kans wordt bepaald op basis van kenmerken zoals deurbeleid, het gebruik van leeftijdscontrolesystemen, openingstijden, doelgroep en naleving. Op basis van de kans op

¹⁶ Bij voorkeur in H 4 verband

overtredingen worden de verkooppunten in de volgende risicoverdeling ondergebracht: hoog, gemiddeld, laag of geen.

Daar waar nodig worden prioriteiten en de in te zetten maatregelen in dit Plan aangepast aan de hand van nieuwe inzichten in de komende jaren. In die zin is een periodieke risico-analyse ook een waardevol evaluatie-instrument dat inzicht geeft in de resultaten van ons alcoholbeleid en aldus aanknopingspunten biedt om tot verbeteringen te komen in een volgend plan.

Bij te identificeren hotspots kan naar een controlefrequentie van minimaal twee keer per jaar voor de hotspots met een hoog risico. De verkooppunten met een gemiddeld, laag of geen risico zullen relatief minder vaak gecontroleerd hoeven te worden. De leeftijdsgrens inspecties zullen naar verwachting vooral in de weekenden plaats vinden, tenzij de risicoanalyse anders bepaalt.

Voor een duidelijke risico-analyse en een maatregelenmix per setting, gestoeld op handhaving, regelgeving en educatie, kunnen we ons baseren op concrete voorbeelden uit andere gemeenten.

Bij een dergelijke verkenning onder meer de politie, BOA's, GGD Haaglanden, Centrum voor Jeugd en Gezin, HALT, Stichting Welzijn Rijswijk, Context/Indigo, Brijder, JIT en Kwadraad betrekken.

Van deze partners kan bijvoorbeeld jaarlijks worden gevraagd aan te geven wat zij als de belangrijkste risico's zien, via bijvoorbeeld een gestandaardiseerde vragenlijst, een expertbijeenkomst of interviews.

Actie: uitvoeren van een gedegen risicoanalyse met genoemde partijen

Doel: meer gerichte- en efficiënter inzet van toezicht en handhaving en meer mogelijkheden voor maatwerk in preventie.

Extra kosten: n.t.b.

3.4 Pijler 1 : Voorlichting en educatie

3.4.1 Alcoholvoorlichting / educatieve en communicatieve activiteiten

3.4.1.1 Scholen

De school is een belangrijke pedagogische omgeving voor jongeren. Gedragsverandering creëren via voorlichtingsprogramma's blijkt lastig, zo niet onmogelijk (Babor, 2010). Toch is het relevant dat jongeren geïnformeerd raken over de risico's van alcoholgebruik. Met name

de informatie over wat alcohol met de hersenontwikkeling doet is hierbij bruikbaar. Dat geldt niet alleen voor jongeren, maar ook voor hun ouders. De scholen voor het basis- en voortgezet onderwijs kunnen in het overleg rondom de uitvoeringsagenda Jeugd en onderwijs 2013-2016 worden gestimuleerd dit thema hoger op de agenda te zetten.

De Alcoholvrije School

Gezien de nieuwe leeftijdsgrens van 18 jaar, mogen vrijwel alle leerlingen in het voortgezet onderwijs niet drinken en geen alcohol in bezit hebben in openbare gelegenheden en daarmee lijkt een alcoholvrij schoolbeleid de meest voor de hand liggende keuze. Een goed schoolprogramma biedt meer dan voorlichting en besteedt ook aandacht aan regels voor leerlingen en personeel met betrekking tot alcoholgebruik bij schoolfeesten, kampen, excursies en studiereizen. Een instrument dat dit alles omvat willen wij in Rijswijk stimuleren, namelijk de „Alcoholvrije School“. Voor VO-scholen vinden wij het een goede zaak om duidelijke afspraken te maken over het alcoholgebruik en zich te ontwikkelen tot 'Alcoholvrije School', waar jongeren en leraren nooit alcohol drinken

Alcoholvrij betekent in deze opzet:

1. De school besteedt aandacht aan alcoholvoorlichting in de lessen
2. Er is voorlichting aan ouders over alcohol en opvoeding
3. Schoolfeesten en diploma-uitreiking zijn alcoholvrij
4. Buitenschoolse activiteiten zijn alcoholvrij
5. Er zijn schoolregels over alcohol
6. Er is communicatie over het alcoholreglement, gericht op leerlingen, ouders en schoolpersoneel

Bezien moet worden of scholen moeite hebben met de handhaving van de regels bij bijvoorbeeld feesten en allerlei buitenschoolse activiteiten. Er zal worden bekeken of toezichthouders van de gemeente (BOA's) hierbij een ondersteunende rol kunnen spelen.

Op dit moment zijn er geen scholen in de gemeente Rijswijk met het predikaat Alcoholvrije School. We gaan, analoog aan het op 27 september 2011 gesloten convenant “Schoolveiligheid in Rijswijk”¹⁷ bezien of een soortgelijke constructie te realiseren is met het thema Alcoholvrije School.

Actie: In regulier (bestuurlijk) overleg met de scholen wordt invoering van de Alcoholvrije School voorgesteld en gestimuleerd en met ondersteuning van de GGD Haaglanden is de inzet tot goede, sluitende afspraken te komen over inrichting, uitvoering en handhaving. Ook is het zaak de rol van de JGZ te benadrukken in de verschillende contactmomenten (onderzoek groep 7, klas 2 en het nieuwe adolescentencontactmoment), waarin ruimte is voor maatwerk in voorlichting (groep en individu), mede op aangeven van de jongere zelf.

Doel: voorkómen dat jongeren gaan drinken voordat ze 18 zijn en versterking van de norm dat drinken onder de 18 not done is.

Extra kosten: geen (regulier budget GGD en JGZ)¹⁸

3.4.1.2 Ouders

Uit diverse onderzoeken is gebleken dat ouders een belangrijke rol spelen bij het terugdringen van alcoholmisbruik van hun kinderen. Ouders moeten zich bewust zijn van de gevaren en gevolgen die alcoholgebruik door jongeren, ook op de lange termijn, kunnen hebben. Jongeren moeten zelf ook overtuigd zijn dat alcohol slecht voor hen is en weten hoe ze ‘nee’ kunnen zeggen. Dat lukt alleen als zij daarbij gesteund worden door ouders die regels stellen (o.a. Koning, I., e.a. (2013)).

Gecombineerde voorlichting – ouderavonden en lessen op school – kan het alcoholgebruik onder jongeren uitstellen. Dit past, zoals we in de vorige paragraaf aangaven, naadloos in het concept van de Alcoholvrije School. Door ouders beter te informeren over de gevaren en aanknopingspunten te bieden voor de juiste manier om met hun kind(eren) over alcoholgebruik te praten, kan het (risico op) alcoholmisbruik worden verkleind. Uit het

¹⁷ opzetten en uitbouwen van projecten op het gebied van seksualiteit, drugs, roken en alcohol is één van de genoemde activiteiten in het kader van dit convenant om in aanmerking te komen voor het keurmerk VRIS (Veiligheid Rond en In School).

¹⁸ In het voorjaar van 2015 kunnen o.a. VO en MBO scholen opnieuw een aanvraag doen voor extra financiële ondersteuning om te werken aan een gezonde leefstijl op scholen. (zie www.gezondeschool.nl/ondersteuningsaanbod). Bezien moet worden of van deze gelden ook gebruik kan worden gemaakt bij de realisering van de Alcoholvrije School

eerder aangehaalde, recente onderzoek (Looze, M. de, 2014) blijkt een meerderheid van de ouders zich bewust van de risico's van alcoholgebruik en wordt het stellen van strengere regels omarmd waardoor het alcoholgebruik van jongeren vermindert. Deze ontwikkeling onder ouders willen we blijvend stimuleren. De vraag is echter hoe en waar ouders het beste bereikt kunnen worden voor voorlichting over alcoholgebruik van hun kinderen? Het centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) heeft als taak om ouders te informeren, adviseren en ondersteunen bij het opvoeden van hun kinderen. Het is echter zo dat het CJG in beginsel ten dienste staat van de eigen Rijswijkse burgers. Gelet op het gegeven dat ruim 80 % van de scholen voor Voortgezet Onderwijs in Rijswijk worden bezocht door jongeren uit andere gemeenten, ligt hier een inspanning vanuit de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) meer voor de hand. Vanuit maatwerk kan de JGZ, bijvoorbeeld in afstemming met Brijder en Context/Indigo, een bijdrage leveren aan effectieve voorlichting aan ouders over alcohol.

Dit kan onder meer vorm krijgen door:

- het houden van brede voorlichtingsbijeenkomsten op scholen of op de nieuwe JGZ lokatie P. Van Vlietlaan 10 in Rijswijk (vanaf 24 november 2014). Hierbij is een speciale rol voor de JGZ weggelegd om na te gaan wat er bij ouders leeft en als zodanig te anticiperen. Met brede voorlichting bedoelen we het presenteren van meerdere thema's, waaronder alcohol, omdat de ervaring leert dat als het alleen over alcohol gaat, de belangstelling niet vaak groot is.
- verschillende kind-projecten via scholen bewerkstelligen, waarbij kinderen ouders voorlichting geven, dus ook over de risico's van alcohol
- het organiseren van informatiemarkten. Een informatiemarkt heeft een open karakter wat het mogelijk maakt om brede thema's aan te kaarten.
- rol en invloed van ouders benadrukken. Dit kan via persoonlijke contacten van o.a. de jeugdgezondheidszorg en via het verspreiden van campagnefolders¹⁹ waarbij ouders gestimuleerd worden om in gesprek te gaan en afspraken te maken met hun kind rond alcohol en andere genotmiddelen.
- bijeenkomsten op basisscholen aan- of voor het begin van de puberteit voor ouders en/of voor ouders en kinderen²⁰.
- ouders van jongeren van 10 – 18 een persoonlijk brief sturen van de burgemeester om mede namens de Jeugdgezondheidszorg te informeren over de wijzigingen in de Drank en Horecawet en de schadelijke gevolgen van alcoholmisbruik, met name bij opgroeiende kinderen.

¹⁹ Bijvoorbeeld van NIX18; zie 4.5

²⁰ Een enkel voorbeeld: "Help mijn kind wordt een puber" omvat een bovenlokale ouderavond voor ouders van kinderen uit groep 7 en 8 met als thema voorbereiding op pubergedrag en alcohol.

- Actie:** met scholen en de JGZ (en dus ook de ketenpartners) overleggen hoe tot een periodieke inspanning kan worden gekomen voor betrokkenheid van- en informatieverstrekking aan ouders t.a.v. alcohol en opgroeiende kinderen²¹. Verbinding aanbrengen met de landelijke campagne NIX 18 (zie paragraaf 4.5). Deze campagne kan, gelet op de beschikbare instrumenten, een rol spelen bij het meer betrekken van ouders.
- Doel:** ouders blijvend informeren en “bij de les houden” t.a.v. gevaren alcoholgebruik

Extra kosten: nader te bepalen; taken behoren in beginsel tot het reguliere aanbod van de JGZ maar hierover is overleg nodig.

3.5 Pijler 2: Regelgeving en handhaving

3.5.1 Vergunningenbeleid alcoholverstrekking

3.5.1.1 Vergunningenbestand

Zoals in het vorige hoofdstuk opgemerkt is er geen recent beeld van de situatie van vergunningplichtige- en niet vergunningplichtige drankverstrekkers in onze gemeente (commerciële horeca, paracommerciële horeca, supermarkten, slijterijen, snackbars, evenementen, enz.)

Een belangrijke stap die de gemeente wil zetten is de actualisatie van het vergunningenbestand. Uit een pilot (‘Decentraal Toezicht DHW’) kwam naar voren dat alle 38 deelnemende gemeenten bij de start van de pilot geen actueel bestand van de vergunningen bezaten. Ze hadden als eerste activiteit het opschonen van de vergunningen, omdat een actueel vergunningenbestand noodzakelijk bleek om het toezicht goed uit te kunnen voeren.

De gemeente Rijswijk controleert nu of de situatie in de werkelijkheid overeenkomt met de vergunning. Zaken waarop dan gecontroleerd wordt, zijn de leidinggevendenden die op de vergunning (horen te) staan, inrichtingsvereisten en diverse andere kleine verplichtingen die voortvloeien uit de Drank- en Horecawet (bijvoorbeeld het plakken van leeftijdsstickers bij de ingang). Bij paracommerciële inrichtingen is het aanwezig zijn van een bestuursreglement verplicht. Op het eerste gezicht lijkt deze vorm van controle puur administratief. Het is echter de bedoeling dat de controle ook preventieve elementen bevat doordat het gesprek wordt aangegaan met de vergunninghouder (of –aanvrager). Dit kan vorm krijgen tijdens een intakegesprek dat bij de aanvraag plaatsvindt. Op die manier houdt

²¹ O.a. gezien of ook de vereniging Amal Rijswijk hierbij kan worden betrokken (Marokkaanse vaders)

de gemeente regelmatig contact met horeca-ondernemers en wordt het draagvlak voor onder andere het nieuwe beleid van de gemeente vergroot. Het uiteindelijke doel is om met elke afzonderlijke (paracommerciële) instelling tot afspraken te komen over de verantwoorde verstrekking van alcohol. Het handhavingsplan sluit hierop aan: paracommerciële instellingen worden bij controles op aanwezigheid van het bestuursreglement gewaarschuwd en niet direct beboet als ze geen bestuursreglement kunnen overleggen.

3.5.1.2 **Geen ondernemingsdossier maar Squit XO**

De gemeente Rijswijk is voornemens in de aankomende periode de horeca- en drank- en horecawetvergunningen af te handelen in een nieuw werkverdelingssysteem. Dit betreft het nu al voor omgevingsvergunningen gebruikte Squit XO. Binnen dit programma is het makkelijker om termijnen te bewaken, maar bovenal om een transparant overzicht te tonen. Gezien deze voorgenomen actie en de daarmee gemoeide tijdbesteding zal Rijswijk in de komende periode niet inzetten op het Ondernemingsdossier. Op een later moment zal worden bekeken of het Ondernemingsdossier²² naast het voornoemde Squit XO een meerwaarde kan hebben."

- Actie:** Alle horeca ondernemingen, zowel commercieel als paracommercieel, worden eens in de twee jaar gecontroleerd op de vergunningvereisten. De eventuele meerwaarde van gebruikmaking van het ondernemersdossier, naast Squit XO, wordt op termijn onderzocht.
- Doel:** het up to date houden van de gemeentelijke administratie en het persoonlijk contact met de horeca ondernemers vergroten om zodoende betere mogelijkheden te hebben tot communicatie over maatregelen en handhaving in het kader van het Preventie en Handhavingsplan.

²² Een suggestie van o.a. Koninklijke Horeca Zuid Holland Noord was namelijk om bij de actualisatie van het vergunningenbestand de slag te maken naar het Ondernemingsdossier.

Het Ondernemingsdossier maakt het uitwisselen van informatie tussen horeca-ondernemingen en overheden makkelijker en efficiënter. Bovendien past het uitstekend in de dereguleringsambities van onze gemeente. Met het digitale dossier besparen beide partijen tijd en kan de ondernemer bij een aanvraag van een vergunning of het doen van een melding beter checken of voldaan wordt aan regelgeving door het stapsgewijs invullen van de benodigde informatie. Het Ondernemingsdossier is van de ondernemer. Hij of zij geeft eenmalig zijn/haar bedrijfsgegevens op in het online-dossier. (www.ondernemingsdossier.nl)

3.5.2 Handhavingsbeleid

Het toezicht op de Drank- en Horecawet (DHW) heeft als doel alcoholverstrekkers ertoe te bewegen dat zij de wet optimaal naleven. Daarmee wordt voorkomen dat jongeren onder de 18 aan alcohol kunnen komen. De DHW is dan ook in de eerste plaats een volksgezondheidswet en niet alleen een middel om repressief op te treden.

Per 1 januari 2014 is de scope van controle nog groter geworden, aangezien de leeftijdsgrens voor alcohol is verhoogd van 16 jaar naar 18 jaar. Daarbij is geen extra budget ter beschikking gesteld door het Rijk. Het is dus van belang dat toezichts- en handhavingscapaciteit effectief en doelmatig wordt ingezet, rekening houdend met de beschikbare bestaande middelen. De gemeente wil partijen stimuleren om zelf maatregelen te treffen om het DHW- beleid na te leven. Toezicht is geen doel op zich, maar gericht op verhoging van het naleefgedrag. De eindverantwoordelijkheid voor naleving ligt bij de degene die alcohol koopt en vanzelfsprekend bij de drankverstrekker. Deze kan zelf ook hulpmiddelen inzetten, om vooral de leeftijden van klanten te kunnen controleren, zoals: vragen naar ID, polsbandjes (bijvoorbeeld bij evenementen bij de entree leeftijd checken en bezoekers voorzien van polsbandjes op basis van leeftijd), blaastests, kassasignaal met datumcheck, kaarten/stickers met het 'kritieke' geboortejaar, ID-swiper en controle op afstand (Ageview systeem²³).

De gemeente Rijswijk opteert in deze voor een regiefunctie. Samenwerking met alcoholverstrekkers past in deze rol. Wat we ons hierbij voorstellen, geven we aan in de volgende paragraaf.

In eerste instantie ligt de nadruk op **het gesprek** met ondernemers en niet op sancties.

Vertrouwen in de ondernemer is dus het uitgangspunt, maar daar waar nodig zal worden gesanctioneerd. Het komen tot nadere afspraken met de horeca is geen overbodige luxe, gelet op de uitkomsten van het Mystery guest onderzoek uit 2013 van STAP waaruit, zoals reeds aangegeven, voor de cafés, cafetaria's en sportkantines de naleving van de leeftijdsgrens onvoldoende was²⁴.

Het algehele doel van toezicht en handhaving is het realiseren van normconform gedrag. Om dat doel te bereiken zijn verschillende mogelijkheden beschikbaar: informeren (over regels), verleiden (om regels na te leven), afspreken (om sanctioneren te voorkomen) en sanctioneren (om naleving af te dwingen).

²³ Een systeem waarbij niet de kassamedewerker, maar iemand op afstand in een controlecentrum bepaalt via een camera of een klant oud genoeg is om alcohol te kopen. De rechtbank Noord-Holland heeft op 11 september 2014 geoordeeld dat Albert Heijn haar franchisenemers niet hoeft toe te staan om voor leeftijdscontrole bij alcoholverkoop het Ageviewer systeem te gebruiken. Albert Heijn is bang dat Ageviewer een inbreuk op de privacy van de klanten is en als klantenvriendelijk wordt ervaren.

²⁴ Over de inzet van mystery guests in het kader van de D&H wet heeft de rechter zich nog niet uitgesproken. Wel is er jurisprudentie waaruit blijkt dat er sprake kan zijn van uitlokking. Kort gezegd kan er daarom geen sanctie volgen maar wel verscherpt toezicht.

De gemeente Rijswijk wil, zoals eerder opgemerkt, het accent van de handhaving op basis van een risicoanalyse leggen bij de horeca. Nauwe samenwerking en afstemming met de politie is aangewezen, ook in de eventuele doorverwijzingen naar het bureau HALT en het vervolg hierop.

Een overweging is dat BOA's zich aansluiten bij de onlangs opgericht vereniging van toezichthouders (NVWA en STAP) voor uitwisseling van kennis, ervaringen en knelpunten.

In de gemeente Rijswijk is geen meldpunt Alcohol aanwezig²⁵. We gaan onderzoeken of inrichting van een dergelijk meldpunt in regionaal verband²⁶ zinvol is en zo ja, waar deze het beste te realiseren is.

3.5.2.1. Sanctiestrategie

Bestuurlijke boete

In het nieuwe Handhavingsarrangement van onze gemeente staat duidelijk beschreven welke handhavingsmiddelen en mogelijke sancties er zijn en wordt ingegaan op de verschillende handhavingstrajecten. Daarbij is ook benoemd welke bevoegdheden en taken diverse instanties hebben.

Hieronder een overzicht van de belangrijkste bestuursrechtelijke sancties, waarmee de gemeente Rijswijk, ook volgens de politie, kan handhaven.

Bestuursrechtelijke sancties

Onderwerp	Artikel	Bestaand	Nieuw
Intrekken van de DHW-vergunning	31 DHW	x	
Schorsen van de DHW-vergunning	32 DHW		x
Dwangsom/bestuursdwang	125 Gemeentewet	x	
Sluiting van een horeca-inrichting	174 Gemeentewet	x	
Verwijderen van bezoekers	36 DHW	x	
Bestuurlijke boete	44 DHW e.v.		x
Three strikes out	19a DHW		x

Nieuw in de handhavingsstrategie

²⁵ Wel is er een meldpunt "bezorgd" van de GGD Haaglanden in Rijswijk maar dat heeft een geheel andere functie. Een meldpunt alcohol is bedoeld om overtredingen van de D & H wet te melden en bijvoorbeeld (alcohol gerelateerde) overlast.

²⁶ Bij voorkeur in de H4 verband of als onderdeel van bestaande reguliere overleggen.

Één van de nieuwe benaderingen is dat als een winkelier drie keer in één jaar het verbod op de verkoop van alcohol aan 18-minners overtreedt, de burgemeester een ontzegging van de verkoopbevoegdheid van alcohol kan opleggen voor een periode van 1 tot maximaal 12 weken (three strikes out)²⁷. Deze mogelijkheid is niet expliciet genoemd in het nieuwe handhavingsarrangement van de gemeente Rijswijk, maar de artikelen op grond waarvan deze maatregel kan worden genomen, zijn wel opgenomen (zie bijlage 1, artikel 19a DHW)

High trust, high penalty-principe

Het voornaamste uitgangspunt van het high trust, high penalty principe is dat de alcoholverstrekkers het vertrouwen krijgen van de gemeente. Dit is uiteraard het geval bij het systeem van het zelfregulerend vermogen van de alcoholverstrekkers. Indien het vertrouwen is geschaad, volgt handhaving volgens het 'high trust, high penalty' principe. In de sanctionering wordt het door de partijen doorlopen proces om een ondernemer/vereniging/instelling te corrigeren meegenomen. Als de markt alles heeft gedaan om iemand de juiste weg in te sturen, maar deze persoon er desondanks voor kiest om het verkeerde pad te blijven bewandelen, zal de sanctie ingrijpend zijn.

3.5.2.2 Nalevingscommunicatie

Het effect van toezicht en handhaving neemt toe door communicatie als extra instrument in te zetten. Ook in onze gemeente is, in een ander verband, gebleken dat het aankondigen van (preventieve) acties werkt²⁸. Het werkingsprincipe is gebaseerd op het vergroten van de subjectieve pakkans. Hoe hoog schat iemand die de regels overtreedt, de kans in dat hij bij een controle wordt gepakt? Deze subjectieve pakkans is medebepalend voor het uiteindelijke naleefgedrag. Er kan bijvoorbeeld gecommuniceerd worden over toekomstige toezichtprojecten en resultaten van handhavingsacties. En dan ook nadrukkelijk de positieve resultaten

Het aankondigen van acties, communicatie op het moment van toezicht en/of het publiceren van de resultaten zorgt ervoor dat niet alleen bij de gecontroleerde alcoholverkooppunten bekend is dat er actief wordt gehandhaafd, maar dat ook de verstrekkers van de niet-gecontroleerde locaties op de hoogte zijn. Op deze manier

²⁷ De "three strikes out"- maatregel is een volledig nieuwe sanctie, voor niet-vergunningplichtige detailhandelaren (met name supermarkten, warenhuizen en cafetaria's). Het betreft een discretionaire bevoegdheid: de burgemeester kan, maar hoeft deze maatregel niet toe te passen. Aangenomen wordt dat deze mogelijkheid sterk zal bijdragen aan naleving van de norm: geen drank aan jongeren onder de 18 jaar.

²⁸ Gezamenlijke actie van politie en douane op het Bogaardplein om openstaande schulden en belastingontduiking te traceren.

wordt het effect van de handhaving vergroot (objectieve pakkans versus pakkansbeleving). Door de handhavingscommunicatie strategisch in te zetten, wordt het effect vergroot.

3.5.3 Alcoholverstrekkers

Met de term alcoholverstrekkers worden alle personen bedoeld die verantwoordelijk zijn voor een adequate naleving van de eerder genoemde bepalingen in de DHW. Dat kunnen zijn horecaondernemers, barpersoneel, barvrijwilligers, portiers, snackbarmedewerkers, caissières, filiaalmanagers etc. Van deze professionals en vrijwilligers wordt verwacht dat ze de leeftijdsgrens voor de verstrekking van alcohol kennen en naleven, evenals het verbod op doorschenken bij dronkenschap en het toelaten van personen in kennelijke staat van dronkenschap in de onderneming, vereniging of het evenement. Het gaat in deze paragraaf concreet om: de detailhandel, de horeca/evenementen en de sportkantines.

3.5.3.1 Supermarkten en slijterijen

Met DHW-vergunningsvrije verkooppunten zoals supermarkten en snackbars (die niet schenken) willen we via de lokale ondernemersoverleggen (o.a KVO) en met behulp van bijvoorbeeld het CBL²⁹ vaste afspraken maken over training van personeel en hoe dit verder is te optimaliseren. Het uiteindelijke doel is een convenant of een andere vorm van overeenkomst om te komen tot een verantwoorde verkoop van alcohol door het naleven van de wettelijke leeftijdsgrenzen en eventuele mogelijkheden bespreken om bij te dragen aan preventie

Voorbeeld: Zelfregulering alcoholverkoop effectief in Weststellingwerf

Om alcoholverkoop aan jongeren onder de (toen nog) 16 aan te pakken sloot de gemeente een convenant met supermarkten en slijterijen. De deelnemers doneren bij het sluiten van het convenant een financiële bijdrage. Hierna worden ze meerdere keren onaangekondigd bezocht door het bureau Horeca en Bijzondere Wetten (BHBW). Als de ondernemer geen alcohol verkoopt aan de genoemde jongeren is hij geslaagd en krijgt een deel van zijn inleg terug. Voldoet hij niet aan de voorwaarden dan is hij zijn geld kwijt. Na meerdere controles bleek in 27% van de gevallen toch alcohol verkocht aan jongeren onder 16. Bij gemeenten die dit convenant niet hadden lag het percentage op ruim 91%. Een aanzienlijk resultaat. **Marjolein Vogel, Gemeente Weststellingwerf**

Actie: (nadere) gesprekken aangaan met supermarkten en slijterijen over zelfregulering en naleving. Optie van een concreet convenant onderzoeken.

Doel: samen te komen tot afspraken over een verantwoorde verstrekking van alcohol met naleving van de leeftijdsgrenzen en andere gestelde regels en verplichtingen. Ook het bieden van maatregelen die bijdragen aan alcoholpreventie krijgen aandacht.

²⁹ Bij het Het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) kan men onlinetrainingen volgen voor een verantwoorde alcoholverkoop

Extra kosten: geen, voor zover nu is na te gaan.

3.5.3.2 Horeca

Met de horeca-exploitanten is er in beginsel goed contact via het platform **Prettig en Veilig Uitgaan**. Hierin hebben diverse partijen zitting, waaronder politie, brandweer, diverse gemeentelijke afdelingen en vanzelfsprekend vertegenwoordigers van de horeca, zowel op regionaal als lokaal niveau (Koninklijke Horeca Nederland-KHN). De voorgenomen vergaderfrequentie van eens in de drie maanden wordt thans niet gerealiseerd maar het is een goede zaak wanneer dit overleg krachtig wordt gereactiveerd en elk kwartaal plaatsvindt. Via dit gremium kunnen diverse partijen worden geïnformeerd over het nieuwe beleid en de regels voor handhaving, waarbij in eerste instantie de optie van zelfregulering kan worden besproken. Hierin kan Koninklijke Horeca Nederland (KHN) met haar regionale afdeling een cruciale rol spelen.

Actie: via het reguliere overleg en naderhand rechtstreeks met de horeca gesprekken voeren over zelfregulering in naleving.

Doel: samen te komen tot afspraken over een verantwoorde verstrekking van alcohol met naleving van de leeftijdsgrenzen en andere gestelde regels en verplichtingen. Ook het bieden van maatregelen die bijdragen aan alcoholpreventie krijgen aandacht.

Extra kosten: geen / budget KHN bij nadere actie

3.5.3.3 Sportverenigingen

Voor de sportverenigingen, waar volgens het STAP onderzoek uit 2013, de handhaving van de minimumleeftijd onvoldoende was, is het zaak tot nadere inspanningen te komen. Op basis van de Drank en Horecawet moeten deze verenigingen beschikken over een **bestuursreglement** dat onder meer regels bevat voor een verantwoorde verstrekking van alcoholhoudende drank. Daarnaast moeten de bepalingen uit de verordening paracommercie van de gemeente zijn opgenomen. Een continue proces³⁰ is om na te gaan of alle sportverenigingen in Rijswijk een bestuursreglement hebben en zo nee, afspraken te maken over wanneer zij aan deze wettelijke verplichting kunnen voldoen. Een model voor dit bestuursreglement is te vinden op de website van de gemeente Rijswijk. Zoals eerder

³⁰ Dit past in de huidige, reguliere controlecyclus.

werd opgemerkt is op de website ook informatie beschikbaar over de verplichting van het hebben van een bestuursovereenkomst (“infobrief paracommercie” over het veranderde vergunningstelsel).

Een verdere optie is om te komen tot een **gezamenlijk convenant** van de sportverenigingen met de gemeente waarin duidelijke afspraken worden gemaakt over alcoholgebruik in de kantine. Ook moet worden voorkómen dat jeugdleden vroeg beginnen met alcohol en volwassen leden moeten zich bewust zijn van hun voorbeeldrol. Informatieverstrekking aan betrokkenen binnen de sportvereniging over de risico’s van alcoholgebruik is hierbij cruciaal, waarbij specifieke aandacht nodig is voor 12-18 jarigen, trainers, coaches en ouders³¹. Daarnaast is onder meer van belang dat men preventieve maatregelen neemt om overmatig alcoholgebruik in sportkantines te voorkómen. Er zijn concrete ideeën over de invulling hiervan maar die invulling kan in goed overleg met sportverenigingen plaatsvinden. Een optie is een organisatie als Sportservice Zuid Holland, die veel ervaring heeft met de inrichting van dergelijke samenwerkingsrelaties en het aanbieden van bijvoorbeeld IVA (Instructie Verantwoord Alcoholgebruik) trainingen, te vragen dit te realiseren. In het overleg over de inhoud van de afspraken kan ook het thema **reclame** een onderwerp zijn.

Actie: via de reguliere overlegorganen het gesprek aangaan met de sportverenigingen. Nader bepalen of Sportservice Zuid Holland deze taak op zich kan nemen.

Doel: samen te komen tot afspraken over een verantwoorde verstrekking van alcohol met naleving van de leeftijdsgrenzen en andere gestelde regels en verplichtingen. Ook het bieden van maatregelen die bijdragen aan alcoholpreventie krijgen aandacht. Optie van gezamenlijk protocol/convenant onderzoeken.

Extra kosten: € 6000,-- als Sportservice Zuid Holland deze taak op zich neemt.

³¹ die immers niet zelden vrijwillig zijn in de sportkantine

Bob in de sportkantine

De campagne “Bob in de sportkantine” is in de regio Haaglanden uitgevoerd. Het ROV-ZH is de trekker van de campagne.

De gemeente Rijswijk heeft besloten om aan deze campagne mee te doen en ambtelijk inzet vrijgemaakt om de coördinatie te verrichten en aanspreekpunt te zijn voor de sportverenigingen.

De aandacht voor het gebruik van alcohol na het sporten heeft bewezen een positieve preventieve werking te hebben op de verkeersveiligheid.

De campagne is er met name op gericht de verkeersveiligheid rond sportkantines te verbeteren. Deze drempel lage campagne moet tot gevolg hebben dat het aantal nuchtere automobilisten bij hun vertrek van de sportkantine wordt verhoogd.

3.6 Pijler 3 Signaleren en ondersteunen

3.6.1 Vroegsignalering en tijdig ingrijpen

Alcoholproblemen ontstaan vaak sluipend. Problemen vroegtijdig signaleren en vervolgens adequaat reageren kan voorkómen dat problemen verergeren en dat zwaardere zorg nodig is. Het tijdig signaleren van problematisch alcohol- (en drugs) gebruik kan daarnaast andere problemen aan het licht brengen, zoals angst, eenzaamheid, seksueel misbruik en agressie. Alcoholproblemen worden vaak onvoldoende gesignaleerd in een vroeg stadium. Zowel organisaties als Context/Indigo en Brijder tonen zich een groot voorstander van selectieve preventie waarbij men inzet op risicogroepen. Hiermee is volgens hen een veel grotere “winst” is te behalen dan met de zogenoemde universele preventie waarmee men zich rechtstreeks tot de algemene doelgroep jongeren richt.

In de settings **school en vrije tijd zijn** verschillende personen/functies te onderscheiden die in aanraking komen met jongeren die mogelijk een verhoogd risico op het ontwikkelen van alcoholproblematiek hebben. Dit zijn de aangewezen personen om (de eerste) signalen van overmatige alcoholconsumptie op te pikken, bij de jongere zelf of naar aanleiding van vragen/zorgen van ouders, vrienden of andere personen in de omgeving van de jongere.

De belangrijkste signaleerders binnen de **school** zijn mentoren, vanwege hun regelmatige en intensieve contacten met leerlingen gedurende het lesjaar. Ook de jeugdverpleegkundige, de zorgcoördinator en het Zorg en Advies Team (ZAT team) beschikken over informatie van jongeren die aanleiding kan geven tot vermoedens van riskant drinkgedrag. Maar ook bijvoorbeeld een conciërge kan hierin een functie vervullen.

In de setting **vrije tijd** worden (wijk)politie³², jongerenwerker, straathoekwerker en medewerkers van sportverenigingen (trainer, barpersoneel) gezien als belangrijke signaleerders. Zij komen op straat, in jongerencentra, op de sportvereniging, in het uitgaanscircuit en op andere momenten veelvuldig in aanraking met jongeren, zowel individuele jongeren als jongeren in groepsverband.

Overkoepelend zijn preventiewerkers van GGZ, verslavingszorg en GGD die outreachend werken, ouders en overige familieleden belangrijk. Het is evident dat ook de huisarts³³ en bijvoorbeeld het maatschappelijk werk hierin van grote waarde kunnen zijn, evenals het bureau HALT.

Naast laagdrempelige vormen van informatievoorziening (e-mailmogelijkheid, chatservice en zelftests via internet) hebben veel instellingen voor verslavingszorg toegankelijke vormen van zorg voor jongeren met problematisch middelengebruik.

Met de introductie van het nieuwe, verplichte, adolescentencontactmoment door de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) voor de leeftijdsgroep 15/16 jarigen, komt meer nadruk op vroegsignalering. Er is in het contactmoment met name aandacht voor Leefstijl (waaronder alcoholgebruik) en sociaal emotionele ontwikkeling. Dit moment is geschikt om het drinkgedrag te inventariseren, advies te geven of een vervolggesprek te plannen.

Daarnaast zet de gemeente in het kader van de transitie jeugdzorg met haar jeugdteams in op het versterken van eigen kracht, vroegsignalering en het bieden van integrale vraaggerichte ondersteuning. Zo licht als mogelijk en zo zwaar als nodig onder meer door versterken van de samenwerking tussen wijkteams en onderwijs. Zo krijgt de samenhang tussen het Wmo beleid en volksgezondheidsbeleid vorm in de uitvoeringsagenda Jeugd en Onderwijs 2013-2016. De decentralisatieopgaven zijn daarin leidend. Preventie GGZ, alcohol- en middelengebruik en jeugdveiligheid worden hierin meegenomen, waarbij de prioriteit bij selectieve preventie en het voorkomen van de inzet van zware zorg ligt.

³² Het bureau Rijswijk beschikt over een zogenoemde schoolagent die ook participeert in VRISS.

³³ De samenwerking en afstemming met huisartsen, die noodzakelijk is voor de transitie jeugdzorg, biedt meer mogelijkheden voor gerichte selectieve preventie bij kinderen in gezinnen waar alcoholproblematiek speelt.

Actie:

We gaan als gemeente in gesprek met het onderwijs, de Jeugdgezondheidszorg³⁴ en de eerstelijns gezondheidszorg over hoe vroegtijdige signalering en ondersteuning lokaal op dit moment is ingericht en hoe dit gestimuleerd en ondersteund kan worden. Bijvoorbeeld door trainingen “signaleren en begeleiden” (verder) te promoten, waarin professionals leren welke signalen kunnen duiden op problematisch gebruik. Door samenwerking op lokaal niveau te stimuleren, ontstaat een keten waarin opsporing/signalering, doorverwijzing en behandeling en nazorg beter op elkaar aansluiten. Onderdeel hiervan is ook een multidisciplinair nazorgtraject voor jongeren met een alcoholintoxicatie in het ziekenhuis te realiseren.

Organisaties als Lijn 1³⁵, GGD, Brijder, Context/Indigo, bureau HALT, het jongerenwerk, het CJG (met ketenpartners schoolmaatschappelijk werk en zorgnetwerkregisseur), Florence (thuisbegeleiding jeugd), Jeugd Interventie Team en Impegno zijn mogelijke partners om de inrichting van de keten te bespreken.

Doel:

Kwetsbare jongeren met beginnende alcoholproblematiek worden in allerlei settings vroegtijdig gesignaleerd. Waar dat nodig is, volgt verwijzing, begeleiding en nazorg. Voor zover mogelijk worden hun ouders en andere opvoeders daarbij betrokken.

Extra kosten: blijven beperkt tot promotie.

3.7 Pijler 4 Fysieke en sociale omgeving

Het beperken van reclame-uitingen en de beschikbaarheid van alcohol zijn belangrijke maatregelen om (schadelijk) gebruik te beperken. Hiervoor kan de gemeente regelgeving en handhaving inzetten. Bijvoorbeeld om reclame-uitingen voor alcohol op gemeentelijke reclametrageders tegen te gaan of regels vast te stellen voor paracommerciële inrichtingen, zoals buurthuizen en sportkantines. Een alcoholvrije receptie draagt bijvoorbeeld bij aan de

³⁴ Met de JGZ moet ook worden besproken of voorlichting over de risico's van alcoholgebruik bij 10- en 13-jarigen volgens het 'Protocol voor Signalering, Screening en Kortdurende Interventie van Risicovol Alcoholgebruik bij Jongeren' een optie is.

³⁵ Lijn1 geeft advies en ondersteuning aan zorgverleners in de eerste lijn. Stimuleren van integratie en samenwerking staat daarbij centraal. Lijn1 richt zich ook op regionale organisaties die een bijdrage willen leveren aan samenhangende zorg in de buurt.

preventie van rijden onder invloed³⁶. Beleidsmaatregelen die gericht zijn op alcoholvrije scholen- en de sportomgeving, zijn hiervoor reeds besproken. In deze paragraaf brengen we een focus aan op alcoholreclame.

3.7.1 Alcoholreclame

Vooraf jongeren blijken gemakkelijk beïnvloed te worden door (alcohol)reclame. Uit de gegevens van STAP blijkt dat jongeren die alcoholreclames zien eerder beginnen met drinken en steeds meer gaan drinken. Jongeren komen in de openbare ruimte in contact met alcoholreclame. De lokale overheid gaat over alcoholreclame op straat. De gemeente Rijswijk zou kunnen besluiten om niet langer alcoholreclame op gemeentelijke openbare reclamedragers toe te staan. Aanvullend hierop zou de gemeente Rijswijk kunnen overwegen om geen alcoholreclame toe te staan in de gemeentelijke sporthallen of langs de gemeentelijke sportvelden. In de huidige APV zijn geen aparte artikelen opgenomen die specifiek inspelen op alcohol en jongeren.

De alcoholadverteerders hebben in eigen regels (zelfregulering) vastgelegd zich met hun reclame niet specifiek te zullen richten op minderjarigen. Het blijkt echter dat minderjarigen de voor volwassenen bedoelde alcoholreclame ook aantrekkelijk vinden en dat zij evengoed door deze reclames worden bereikt.

De alcoholindustrie slaagt er op deze manier al jaren in om alcoholreclame zo in te richten dat enerzijds jongeren zich er door aangesproken voelen en anderzijds ze kunnen blijven zeggen dat hun reclame zich niet specifiek op jongeren richt. Alleen als de zelfregulering wordt vervangen door wettelijke regelgeving kan aan deze onwenselijke situatie een einde worden gemaakt.

Invloed van alcoholreclame op jongeren

De invloed van reclame op het drinkgedrag van jongeren is onmiskenbaar. Volgens STAP wijzen wetenschappelijke studies uit dat blootstelling aan alcoholreclame bij jongeren samenhangt met een positievere houding ten opzichte van alcohol en een sterkere intentie om te gaan drinken in de toekomst. Een aantal longitudinale studies, waarbij dezelfde jongeren gedurende langere tijd zijn gevolgd, heeft aangetoond dat hoe meer jongeren worden blootgesteld aan alcoholreclame, des te vroeger ze gaan drinken, des te meer ze gaan drinken en des te langer ze dit drinkpatroon vasthouden. Onderzoek wijst uit dat blootstelling aan alcoholreclame zowel op korte termijn (direct imitatie-effect) als op lange termijn leidt tot een verhoogde consumptie van alcohol. Reden te meer om te onderzoeken in hoeverre jongeren in Rijswijk worden blootgesteld aan alcoholreclame en wat de mogelijkheden zijn om dit zo ver mogelijk te beperken. Vanzelfsprekend is er aandacht voor

³⁶ Een voorbeeld hiervan is de campagne BOB in de sportkantine (zie 3.5.3.3) . Deze projecten hebben het doel het aantal bestuurders (sporters en supporters), dat na bezoek aan de sportkantine met alcohol achter het stuur kruipt terug te dringen.

de economische factor die een rol speelt bij het al dan niet komen tot een beperking van alcoholreclame.

Actie: We willen als gemeente bekijken in hoeverre nu alcoholreclame aanwezig is in de gemeentelijke sporthallen, langs de sportvelden en op de gemeentelijke reclamedragers en gesprekken aangaan om te komen tot een beperking³⁷.

Doel: beperken van alcoholreclame realiseren als bijdrage in het voorkómen dat jongeren worden aangezet tot het drinken van alcohol.

Extra kosten: n.t.b.

³⁷ De rijksoverheid heeft de mogelijkheid om met de D & H wet bij AmvB tot een verbod op alcoholreclame te komen in bepaalde situaties, maar hier wordt geen gebruik van gemaakt. Het is niet mogelijk dat dit lokaal, bijvoorbeeld via een verordening wordt geregeld.

4. Communicatie

Het uitvoeren van een gedegen alcoholbeleid ervaren inwoners en ondernemers niet zelden als een beperking van de vrijheid of een verstoring van de feestvreugde. Bijvoorbeeld vervroegde sluitingstijden en de verscherpte leeftijdsgrens voor alcoholverkoop maken alcoholbeleid niet populair in een samenleving waarin het gebruik diepgeworteld is. Het is voor de gemeente Rijswijk dan ook belangrijk in te zetten op het verkrijgen van een zo groot mogelijk draagvlak voor de maatregelen. Alom bekend is dat kennis rondom alcohol en de gevolgen van alcoholmisbruik kan bijdragen aan een breder draagvlak voor alcoholbeleid. Voor ondernemers, verenigingen, ouders en hun kinderen is het van belang tekst en uitleg te krijgen over de normen die er in de samenleving gelden voor het gebruik en de verkoop van alcohol.

De communicatie die we in algemene zin willen uitvoeren kent drie doelen:

- Bekendheid geven aan de nieuwe DHW en de wijze waarop de gemeente hier invulling aan geeft via o.a. dit Preventie- en Handhavingsplan en het nieuwe handhavingsarrangement.
- Draagvlak creëren voor de gemeentelijke aanpak in beleid en uitvoering.
- Beïnvloeding correcte naleving regelgeving; ook door communicatie over de naleving bij zowel een positief als negatief resultaat.

In algehele zin draagt de communicatie bij aan de bekendheid van het lokale alcoholbeleid en de uitvoering hiervan. In samenhang met de regelgeving en de handhaving kan het instrument ook worden ingezet om de grip op de alcohol gerelateerde problemen te vergroten en de regelnaleving te verbeteren. De volgende communicatieaspecten richting verschillende doelgroepen en richting het algemene publiek spelen hierbij een rol.

4.1 Communicatie over beleid en regelgeving

De nieuwe DHW brengt een aantal veranderingen mee die gecommuniceerd moeten worden met de doelgroepen van de wet. Naast de communicatie over de wetswijziging op landelijk niveau door het ministerie, ligt er voor de gemeente ook een taak om de wetswijziging en de wijze waarop zij daaraan invulling geeft in haar eigen gemeentelijke beleid, breed bekend te maken onder de DHW-doelgroepen. In de communicatie over de DHW kan de gemeente onderscheid maken naar de verschillende doelgroepen, omdat deze ook om een andere benadering vragen.

- Horeca.
- Para-commerciële horeca (verenigingen, stichtingen, enz.)

- Detailhandel en slijterijen.
- Organisatoren van evenementen.
- Onderwijsinstellingen.
- Jongeren en ouders.

4.2 Communicatie door vergunningverleners

Een van de contactmomenten met de doelgroep is de vergunningverlening. Dit moment kan gebruikt worden om de drankverstrekker voor te lichten over de verschillende aspecten van de DHW, het gemeentelijk beleid, dit Preventie – en handhavingsplan en het nieuwe handhavingsarrangement.

4.3 Communicatie door toezichthouders

Communicatie is ook in te zetten als toezichtinstrument. Bij een grotere bekendheid van de inhoud en achtergrond van de DHW-regels is de kans groter dat deze regels worden nageleefd. Door de DHW toezichtstaak van de gemeente geeft de inrichtingscontrole of leeftijdsgrenzeninspectie de mogelijkheid om voor te lichten over de regelgeving. Verder liggen er kansen om in de communicatie het regulerende spoor en het preventieve spoor te bundelen. Een neveneffect van communicatie over de DHW is dat er allicht ook omgekeerd communicatie richting de gemeente optreedt, waarbij burgers illegale activiteiten en drankverstrekking aan de gemeente doorgeven.

4.4 Communicatiemogelijkheden

Voorbeelden van in te zetten communicatiemogelijkheden zijn:

- Mondeling door de vergunningverleners en toezichthouders aan individuen.
- Bijeenkomsten organiseren met verschillende doelgroepen (bijvoorbeeld voor- en tegenstanders van een verscherpt alcoholbeleid).
- Vertegenwoordigers van bijvoorbeeld de horeca informeren, zodat zij het aan hun achterban kunnen doorgeven (bijvoorbeeld in- en via het overleg Prettig en Veilig uitgaan).
- Website gemeente en websites voor jongeren als www.jonginrijswijk.nl, www.welzijn-rijswijk.nl, www.donboscorijswijk.nl, www.ymcarijswijk.nl, www.jipdelft.nl, www.jipzoetermeer.nl en www.jipdenhaag.nl.
- Andere media: lokaal weekblad (groot Rijswijk), direct mailings (bijvoorbeeld brieven aan ouders, jongeren van 16-18, sportverenigingen enz..

- Voorlichting en preventieactiviteiten op (jongeren)evenementen en in jongerencentra als Plexat, Don Bosco, YMCA enz.

Korte toelichting op hiervoor aangegeven jongerensites

Jongeren zijn naast de school, de (sport)verenigingen in beginsel ook te benaderen via het jongerenwerk. In onze gemeente zijn Plexat (Stichting Welzijn Rijswijk), Don Bosco en de YMCA goede voorbeelden. Via hun sites bestaat de mogelijkheid om jongeren informatie te geven over de schadelijkheid van alcohol, de nieuwe regels die gesteld zijn in de Drank- en Horecawet en de nieuwe normen waarnaar wordt gestreefd. (geen alcohol voor 18- en met mate voor 18+) . In overleg met het Jeugdwerk moet worden gezocht naar passende activiteiten die dit streven kunnen ondersteunen.

De site www.jonginrijswijk.nl is ook een medium dat zich goed leent voor het plaatsen van artikelen en blogs over de onderwerpen met betrekking tot alcoholgebruik. In 2012 hebben bijna 16.000 jongeren deze site bezocht die samen ruim 57.000 pagina's hebben bekeken. Dit kent ook zijn naijleffecten door deling op bijvoorbeeld Facebook en Twitter.

Verder zijn er mogelijkheden via de Jongeren Informatie Punten (JIP). www.jipdenhaag.nl, www.jipdelft.nl, www.jipzoetermeer.nl. Aangezien Rijswijk geen eigen JIP heeft, kan worden aangesloten bij de genoemde sites of op de landelijke site www.jipsite.nl.

Actie: opstellen communicatieplan. Binnen de gemeente gaan we bepalen welke communicatiemiddelen we gaan inzetten om ons beleid breed uit te dragen.

Doel: vergroting van het draagvlak voor de uitvoering van het P & H plan

Extra kosten: geen

4.5 NIX 18

Als ondersteuning voor ons beleid kan de landelijke NIX18-campagne een goede rol spelen. Deze campagne is een initiatief van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en een groot aantal partners (Koninklijke Horeca Nederland, KWF kankerbestrijding, Longfonds, Trimbos-instituut, NOC*NSF, supermarkten verenigd in het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel, GGD Nederland, GGD'en, Thuiswinkel.org, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de ministeries van Veiligheid en Justitie). Doel van de campagne is het versterken van de sociale norm 'niet drinken en roken tot je 18e'. De campagne richt zich op de hele samenleving, meer in het bijzonder de omgeving van jongeren. Iedereen zou het normaal moeten gaan vinden als jongeren voor hun 18e niet roken of drinken.

- Actie:** we gaan in overleg met de diverse partners, waaronder de GGD Haaglanden, om de mogelijkheden in kaart te brengen voor een lokale uitrol van de NIX 18 campagne. Hierbij gaan we ook nadrukkelijk de lokale horeca betrekken.
- Doel:** versterking van het draagvlak voor de uitvoering van ons Preventie- en Handhavingsplan

5 Regionale samenwerking

Jongeren houden zich vanzelfsprekend niet aan gemeentegrenzen. Ze gaan, zeker in het geval van Rijswijk, elders naar school en ook bezoeken ze het uitgaansleven in andere gemeenten. Daarom bestaat de kans op het 'waterbedeffect': een verschuiving van een probleem naar omringende gemeenten.

Strikte sluitingstijden kunnen er bijvoorbeeld toe leiden dat de drinkende jeugd uitwijkt naar buurgemeenten. Daarom verdient het voor specifieke onderwerpen of activiteiten aanbeveling om regionale samenwerking op gang te brengen. Daarnaast biedt regionale samenwerking de kans om bijvoorbeeld denkkracht te bundelen en het draagvlak in de regio te versterken.

Zoals bekend, werkt de gemeente Rijswijk al veelvuldig in regioverband, o.a. in het kader van het Lokale Gezondheidsbeleid (LGB), GGZ en verslavingszorg en de Sociale Vernieuwing. Daarom zal het een relatief kleine stap zijn om de DHW-taken regionaal op te pakken. In de aanloopfase is het van belang om de voor- en nadelen van regionale samenwerking goed tegen elkaar af te wegen en eens duidelijk in kaart te brengen hoe en op welke manier er nu regionale samenwerking bestaat in verschillende samenstellingen, mede gekoppeld aan de werkgebieden van organisaties als de GGD, Context/Indigo en Brijder.

Uitgangspunten

Voor Rijswijk is het belangrijk een strategische keuze te bepalen over de rol en positie die de eigen gemeente in de regio wil innemen. De gemeente Rijswijk beoordeelt samenwerkingsverbanden en uitbesteding op basis van nut en noodzaak, op de mate invloed van de gemeente op de uitvoering van gemeentelijke taken maar ook op aspecten als op openheid, wendbaarheid, betrouwbaarheid, doelmatigheid, doeltreffendheid en duurzaamheid.

5.1 Mogelijke voordelen van regionale samenwerking op het terrein van de DHW zijn:

- Meer professionaliteit in de uitvoering, door kennisbundeling en specialisatie van de toezichthouder(s) op de DHW.
- Meer mogelijkheden voor de uitvoering van het leeftijdgrenzentoezicht, aangezien het om een specifieke vorm van toezicht gaat (wisseling van toezichthouders, samen controleren).
- Uniformiteit in regels en handhaving binnen de regio, minder ongelijkheid tussen drankverstrekkers in de verschillende gemeenten.
- Voorkomen van alcoholtoerisme.
- Bevoegdheden blijven bij de afzonderlijke gemeente.
- Samenwerkingspartners zijn ook regionaal georganiseerd, zoals politie,

veiligheidsregio en GGD.

- Inzet en kosten van toezichthouder(s) zijn beter te verdelen.
- Kostenefficiënt (op termijn).

5.2 Nadelen van regionale samenwerking kunnen zijn:

- Samenwerking vraagt meer tijd in afstemming, vooral in voorbereidingsfase, maar ook in de uitvoering van het toezicht.
- Aansturing en afstemming van de backoffices.
- Minder directe sturingsmogelijkheden voor een gemeente.
- Lastiger om het DHW-toezicht te laten integreren met ander gemeentelijk (APV) toezicht.

5.3 Wat lijkt het meest logisch in regionale samenwerking?

De afgelopen maanden vonden verkennende gesprekken plaats tussen de gemeenten Delft, Westland, Midden Delfland en Rijswijk (H4) over samenwerking in het Sociaal Domein. Dit met het oog op het Sociaal Domein en de oproep van de minister van Binnenlandse Zaken om deze waar mogelijk in regionale samenwerkingsverbanden op te pakken. Achtergrond daarbij is dat schaalgrootte efficiëncyvoordeel oplevert. Deze verkenning heeft geresulteerd in een plan van aanpak voor de samenwerking in H4-verband. Het plan bevat een verkenning van context, visie en ambitie en daaruit voortvloeiend een inventarisatie van thema's en niveaus waarop de gemeenten kunnen samenwerken. Samenwerking op H4 niveau biedt zowel qua schaal als qua partners goede kansen (met elkaar bestrijken de vier gemeenten een aansluitend verzorgingsgebied met ruim 260.000 inwoners).

Mede gelet op de directe relaties van alcoholpreventiebeleid met uitvoering van de nieuwe Jeugdwet en de WMO is aansluiting bij de samenwerking in het Sociaal Domein voor de hand liggend.

Actie: de gemeente Rijswijk neemt het initiatief tot bespreking van samenwerking op het DHW dossier met de gemeenten Delft, Midden Delfland en Westland en de verbindingen met het Sociaal Domein. Vooraf wordt duidelijk in kaart gebracht welke samenwerkingsregio's op het gebied van preventie en zorg er nu zijn en hoe dit kan worden vervlochten met de samenwerking zoals hiervoor geschetst.

Doel: afstemming en samenwerking om betere- en efficiëntere resultaten te behalen en verbindingen aan te brengen binnen het Sociaal Domein

Extra kosten: geen

6. Overzicht van activiteiten en de geraamde (extra) kosten

De beleidsactiviteiten in dit plan worden zoveel mogelijk binnen de bestaande financiële kaders uitgevoerd.

Actie	Uitvoerder	Periode	Extra Kosten (€)	Doel	Evaluatie/ monitoring
<u>Pijler 1.</u> <u>Voorlichting en</u> <u>Educatie</u>					
<i>Inrichting regionale Taakgroep Alcohol en Jeugd en periodiek overleg</i>	<i>Gemeente i.s.m. diverse partijen, waaronder de overige H 4 gemeenten</i>	<i>2014/2015 e.v.</i>	<i>Geen</i>	<i>Deskundige inbreng, samenwerking en afstemming in het alcoholbeleid voor jongeren</i>	<i>Periodieke gesprekken/interviews</i>
<i>Stimuleren invoering Alcoholvrije School</i>	<i>GGD coördinatie</i>	<i>2015 e.v.</i>	<i>Geen: basispakket GGD</i>	<i>Bijdragen aan voorkomen van alcoholgebruik door jongeren tot 18 jaar en uitdragen van de norm</i>	<i>GGD monitor/JGZ- EMOVO</i>
<i>Betrokkenheid en informatie ouders vergroten</i>	<i>JGZ/GGD/Brijder/Context-Indigo</i>	<i>2015 e.v.</i>	<i>Geen: reguliere subsidies</i>	<i>Ouders blijvend informeren over risico's alcohol en betrokkenheid vergroten</i>	<i>JGZ - EMOVO</i>

<i>Onderzoek naar behoefte cursusprogramma's ouders en verstrekkers</i>	<i>KHN/Brijder/GGD/Context-Indigo</i>	<i>2014/2015</i>	<i>N.t.b.</i>	<i>Zicht krijgen op scholingsbehoefte over verantwoord omgaan met alcohol</i>	<i>Periodieke gesprekken</i>
<i>Overleg om mogelijkheden in kaart te brengen voor lokale uitrol NIX18 campagne</i>	<i>Diverse partners, waaronder de GGD en alcoholpoli Reinier de Graaf Delft</i>	<i>2014/2015</i>	<i>Onvoorzien. Bij besluit startbijeenkomst € 6000 (incl. BTW) o.a. verspreiding boekje De alcoholvrije puber</i>	<i>Versterking van de draagvlak voor de uitvoering van het P & H plan en versterking norm NIX18</i>	<i>GGD monitor/JGZ- EMOVO</i>
<i>Bob in de sportkantine implementeren</i>	<i>ROV-ZH/Gemeente Rijswijk</i>	<i>Vanaf januari 2015 voor periode van 1 jaar</i>	<i>Geen</i>	<i>Verhogen verkeersveiligheid na vertrek sportkantines</i>	<i>Monitoren ROV-ZH</i>

Pijler 2. Regelgeving en Handhaving					
<i>Continueren van controle van alle vergunninghouders en informeren over D & H wet</i>	<i>Gemeente i.s.m. vergunninghouders</i>	<i>2015 e.v.</i>	<i>Geen</i>	<i>Up to date maken en houden van de gemeentelijke vergunningen/contact houden</i>	<i>Ondernemingsdossier/periodieke gesprekken</i>
<i>Uitvoering risico-analyse</i>	<i>Gemeente i.s.m. diverse partijen</i>	<i>2015 e.v.</i>	<i>Onvoorzien</i>	<i>Gerichte- en efficiëntere inzet van toezicht en handhaving en mogelijkheden tot maatwerk preventie</i>	<i>Periodieke gesprekken/interviews</i>
<i>Gesprekken voeren met sportverenigingen</i>	<i>Gemeente via regulier overleg en inzet Sportservice Zuid Holland</i>		<i>€ 6000,--</i>	<i>Komen tot een zo groot mogelijke zelfregulering in naleving</i>	<i>Nalevingsonderzoek STAP in 2016</i>

Nalevingsonderzoek	STAP	2016	€ 15.000 (incl. BTW)	Verhoging van de naleving leeftijdsgrens tot gemiddeld 30 % in 2016	Nalevingsonderzoek

<u>Pijler 3. Signaleren en ondersteunen</u>					
Bespreking met diverse partijen over stand van zaken signaleren en ondersteunen en komen tot stimulering	Gemeente, i.s.m. diverse partijen	2015	Geen	Kwetsbare jongeren worden in allerlei settings vroegtijdig gesignaleerd en doorverwezen. Nazorg is onderdeel van de keten	Periodieke gesprekken/interviews

<u>Pijler 4. Fysieke en sociale omgeving</u>					
<i>Controleren huidige alcoholreclame in settings die onder gemeentelijke verantwoordelijkheid vallen en gesprekken aangaan over mogelijkheden tot beperking</i>	<i>Gemeente</i>	<i>2015</i>	<i>Geen</i>	<i>Beperking van alcoholreclame realiseren als bijdrage in het voorkómen dat jongeren worden aangezet tot het drinken van alcohol</i>	<i>Controles en gesprekken</i>

<u>Communicatie</u>					
<i>Opstellen communicatieplan</i>	<i>Gemeente</i>	<i>2014</i>	<i>Geen</i>	<i>Versterking van het draagvlak voor de uitvoering van het P & H plan</i>	<i>Periodieke gesprekken/interviews</i>
<u>Regionale Samenwerking</u>					

<i>Gesprek aangaan over samenwerking met Delft, Midden Delfland en Westland over regionale samenwerking in het alcoholbeleid</i>	<i>Gemeente</i>	<i>2014 e.v.</i>	<i>Geen</i>	<i>Afstemming en samenwerking om betere en efficiëntere resultaten te behalen en verbindingen alcoholbeleid aan te brengen in het Sociaal Domein</i>	<i>Periodieke gesprekken/interviews</i>
--	-----------------	------------------	-------------	--	---

Het is thans niet mogelijk om van alle voorgenomen acties de financiële consequenties te overzien. Zoals reeds opgemerkt kan, naar verwachting, veel binnen de reguliere budgetten en subsidies worden gerealiseerd. Het is aan te bevelen dat voor (deels onvoorziene) kosten bij de uitvoering van dit P & H plan zowel in 2015 als in 2016 een werkbudget van € 20.000, -- wordt gereserveerd. Die bedragen kunnen dan later bij onvoldoende besteding vanzelfsprekend weer worden verrekend.

Geraadpleegde bronnen

- Anderson, P. & Baumberg, B. (2006). *Alcohol in Europe*. London: Institute of Alcohol Studies.
- Babor e.a. (2010). *Alcohol no ordinary commodity*. Research and Public Policy. Oxford: Oxford University Press.
- Bieleman, B., Kruize, A. & Zimmerman, C. (2011). *Monitor alcoholverstrekking jongeren 2011*. Groningen: Intraval.
- Crews, F.T., Braun, C.J., Hoplight, B., Switzer, R.C. 3rd, & Knapp, D.J. (2000). *Binge ethanol consumption causes differential brain damage in young adolescent rats compared with adult rats*. Alcohol: clinical and experimental research, 24(11), 1712-1723.
- Dalen, W.E. van, Franken, F., de Greeff, J., Mulder, J., van Straten, P. & van der Wulp, N.Y. (2013). *Het perspectief voor de Alcoholvrije School in Nederland*. Utrecht: STAP
- Dijck, D. van, & Knibbe, R.A. (2005). *De prevalentie van probleemdrinken in Nederland: Een algemeen bevolkingsonderzoek*. Maastricht: Universiteit van Maastricht.
- Franken, F. en E.Seiten (2013); *Alcoholverstrekking aan jongeren onder de 16 jaar*. Nalevingsonderzoek gemeente Rijswijk. Hotspotonderzoek, STAP, Utrecht
- Gaar, V. van de (2013). *Verbeteren van het bereik van ouders voor alcoholpreventie bij jongeren in Ridderkerk*. Uitkomsten van een "klein maar fijn" onderzoek van de academische werkplaats CEPHIR, Erasmus MC, GGD Rotterdam Rijnmond.
- Gemeente Rijswijk (2014). *Jaarverslag Veiligheid 2013 deel 1*, Rijswijk.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., & Kraus, L. ESPAD the 2011 report (2012). *Substance use among students in 36 European countries*. Stockholm: The Swedish Council for Information and Alcohol and Other Drugs (CAN).
- Holder, H. D. (1998). *Alcohol and the Community: A Systems Approach to Prevention*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Koning, I.M., Glatz, T., Eijnden, R.J.J.M. van den, Engels, R.C.M.E., Sattin, H. & Vollebergh, W.A.M. (2013). *"Don't worry! Parental worries, alcohol-specific parenting and adolescents"*. Cognitive Therapy and Research, 37(5), 1079-1088.
- Lely, N. Van der, Visser, M. en J. Ligterink (2011). *Onze kinderen en alcohol*, Nieuw Amsterdam uitgevers.

Lely, N. Van der, Visser, M. en J. Ligterink (2013). *De alcoholvrije puber*. Nieuw Amsterdam uitgevers.

Looze, M. de, Dorsselaer, S. van, Roos, S. de, Verdurmen, J.; Stevens, G.; Gommans R., Bon-Martens, M. van Bogt, T. ter en W. Vollebergh (2014) *Gezondheid, welzijn en opvoeding van jongeren in Nederland*, Universiteit Utrecht.

Meier, P. et al. (2008). The independent review of the effects of alcohol pricing and promotion. Summary of Evidence to Accompany Report on Phase 1: Systematic Reviews. School of Health and Related Research, University of Sheffield, UK.

Mulder, J., Bovens, R., Franken, F., & Sannen, A. (2013). *Proces in uitvoering. Een zoektocht naar de operationalisatie van cruciale procesfactoren in de uitvoering van regionale alcoholprojecten*. Utrecht: Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid (STAP).

Reynolds, R.I. (2003). *Building Confidence in Our Communities*. London: London Drug Policy Forum.

Roodbeen, R., Lie, K.J. & Schelleman-Offermans, K. (2014). Alcoholverkoop aan jongeren 2013. Nuchter, kenniscentrum leeftijdsgrenzen.

Van der Vorst, H., Engels, R.C.M.E., Meeus, W., & M. Dekovic (2006). Parental Attachment, Parental Control, and Early Development of Alcohol Use: A Longitudinal Study. *Psychology of Addictive Behaviors*, Vol. 20, No. 2, 107–116

Verdurmen, J., Monshouwer, K., Dorsselaer, S. van, Lokman, S., Vermeulen-Smit, E., & W. Vollebergh (2012). Jeugd en riskant gedrag 2011: Kerngegevens uit het peilstationsonderzoek scholieren. Utrecht: Trimbos-instituut.

Wagenaar, A.C., Toomey, T.L. & Erickson, D.J. (2005). Complying With the Minimum Drinking Age: Effects of Enforcement and Training interventions. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 29, 2, 255-26

Websites (in willekeurige volgorde)

www.jellinek.nl

www.vng.nl

www.hetcvv.nl

www.jonginrijswijk.nl

www.donboscorijswijk.nl

www.ymcarijswijk.nl

www.opgroeienzonderalcohol.nl

www.eucam.info (onderzoek naar effecten van reclame op jongeren)

www.cephir.nl

www.alcoholondercontrole.nl

www.watdrinkijj.nl

www.rivm.nl

www.zonmw.nl

www.opgroeienzonderalcohol.nl

www.ondernemingsdossier.nl

www.rijswijk.nl

www.stap.nl

www.gezondeschool.nl/ondersteuningsaanbod

www.minvws.nl

Bijlage 1.

Feiten en cijfers over alcoholgebruik (legitimatie van beleid)

Alcohol en onze samenleving

Het gebruik van alcohol is diep geworteld in onze samenleving. Het is een feit dat alcoholgebruik in onze maatschappij, ook onder jongeren, breed geaccepteerd is. De maatschappelijke norm wordt vooral bepaald door reclame en persoonlijke ervaringen. Het beeld dat hieruit veelal ontstaat is dat alcohol alleen maar positieve kanten heeft: het is een sociaal smeermiddel, veel mensen vinden het lekker en het gebruik ervan wordt geassocieerd met gewenste persoonlijkheidskenmerken (aantrekkelijk, los, stoer, humoristisch, etc.). Ongeveer 85% van de bevolking vanaf 15 jaar drinkt alcohol en eigenlijk staat niet vaak de vraag ter discussie of men wel moet gaan drinken. De niet-drinker wordt vaak nog steeds als uitzonderlijk gezien (Lely, N.van de e.a., 2011). Pas als het gebruik uit de hand loopt (probleemdrinken, verslaving, rijden onder invloed, andere vormen van criminaliteit) wordt dit afgekeurd. Mensen die geen alcohol drinken hebben vaak meer uit te leggen dan mensen die dit wel doen. Alleen als niet drinken een overduidelijke reden heeft (ik ben de BOB, ik moet nog werken, ik ben zwanger) is er acceptatie. Maar dat wordt dan ook in veel kringen nog begeleid met een reactie van: “Jammer! Niet leuk voor je.”

Dat is niet altijd zo geweest. Werd het schenken van alcohol in Nederland in het verleden gereserveerd voor speciale gelegenheden en weekends, inmiddels is (vrijwel) dagelijks gebruik steeds meer gemeengoed geworden. Met name de wijnconsumptie is de laatste decennia gestegen door het kennismaken van veel Nederlanders met- en het overnemen van gewoonten in de zuidelijke Europese landen om wijn bij het eten te drinken. Ook de beschikbaarheid van alcohol is vergroot. Was het in het verleden normaal, dat alcohol voornamelijk bij de slijter of groothandel werd gekocht, inmiddels is de supermarkt de grootste verstrekker.

De laatste jaren is het alcoholgebruik onder jongeren flink toegenomen. Nederlandse tieners drinken in verhouding veel en vaak vergeleken met hun Europese leeftijdgenoten. In de jaren dat ze opgroeien is de schade van alcohol vaak onherstelbaar groot. Uit onderzoek bleek tot nu toe dat jongeren steeds vaker, jonger en meer alcohol drinken. De inspanningen om het alcoholgebruik onder jongeren tot 16 jaar terug te dringen, blijken gelukkig vruchten af te werpen (Looze, M. de, 2014) maar verhoogde alertheid blijft geboden.

Daling van het gebruik onder jongeren van 11 tot 16 jaar

Zeer recent onderzoek van de Universiteit Utrecht toont een spectaculaire daling aan van het aantal scholieren van 11-16 jaar dat alcohol drinkt. In 2003 had 70 % van de basisschoolleerlingen uit groep 8 hun eerste glas alcohol genuttigd. Nu ruim 10 jaar later is dat percentage gezakt naar 17%. Ook steeds meer 14 jarigen wachten steeds langer met hun eerste glas alcohol. Minder dan de helft van deze groep heeft (wel eens) alcohol gedronken. De onderzoekers zien in de strengere opvoeding de belangrijkste factor in de spectaculaire daling. Ouders lijken steeds meer de schadelijkheid van alcohol (en tabak) te erkennen, veelal daartoe aangespoord door overheidscampagnes, zoals NIX 18, en voorlichting. Wel zijn er groepen geïdentificeerd die achterblijven bij deze positieve ontwikkeling, zoals jongeren met een VMBO opleiding, jongeren in een achterstandspositie en 16 jarigen. Het onderzoek werd uitgevoerd, kort voor de verhoging van de leeftijdsgrens naar 18 jaar door de Universiteit Utrecht, het Trimbosinstituut en het Sociaal Cultureel Planbureau onder 17.000 scholieren. Over 4 jaar zullen er nieuwe onderzoeksresultaten beschikbaar zijn en kan worden gezien wat de resultaten van de nieuwe maatregelen zijn (Looze, M. de; e.a. 2014)

Met name jongeren van 16 jaar en ouder drinken onverminderd veel in vergelijking met 10 jaar geleden. De 16-jarigen uit het hiervoor genoemde onderzoek bleken in 2013 niet veel minder te drinken dan een aantal jaren geleden. Een ander onderzoek laat zien dat bijna de helft van deze jongeren op het onderzoeksmoment de laatste maand een keer dronken of aangeschoten was. (Verdurmen, e.a., 2012). Ook in het onderzoek dat hiervoor werd aangehaald (Looze, M. de) blijkt dat, ondanks de spectaculaire daling onder jongeren tot 16, het aantal probleemdrinkers van 16 jaar groeit.

Eerst wel mogen drinken, nu niet meer

Sinds het nieuwe alcoholverbod in januari 2014 mag aan jongeren onder de 18 jaar geen alcohol meer worden verstrekt. Dit heeft vooral een sterke invloed op jongeren van 16 en 17 jaar. Die mochten immers voorheen nog wel alcohol drinken. De vraag is of deze nieuwe regeling invloed heeft op het gedrag van de jongeren. Is hun drinkgedrag ook werkelijk veranderd door de nieuwe regeling? Drinken ze geen alcohol meer of drinken ze nog net zo veel als voor 1 januari 2014? Zeker ook van belang is te weten of ze zelf nog alcoholhoudende drank (kunnen) kopen?

Samen met Barkema en de Haan³⁸ heeft het CAB Groningen³⁹ onderzoek gedaan naar de nieuwe alcoholleeftijd van 18 jaar. 224 jongeren hebben meegedaan aan het onderzoek en hun mening gegeven over het nieuwe alcoholverbod. Hiervan gaven 183 jongeren aan wel

³⁸ Specialisten in Jeugdwerk (Baflo, Groningen)

³⁹ Netwerkgorganisatie voor beleidsadvies (Groningen)

eens alcohol te drinken. Driekwart van de jongeren is het niet eens met het nieuwe alcoholverbod. De meeste jongeren (65%) geven aan dat ze 16 jaar de juiste leeftijdsgrens vinden. Er is wel een verschil tussen wel- en niet drinkende jongeren. Jongeren die nog nooit alcohol hebben gedronken, vinden het nieuwe alcoholverbod in meer dan de helft van de gevallen goed (60%). Een deel van deze jongeren vindt zelfs dat de leeftijdsgrens nog hoger mag, rond de 20/21 jaar.

Geen enkele 16- of 17-jarige die eerder wel mocht drinken en sinds dit jaar niet meer, geeft aan gestopt te zijn. Een klein deel drinkt minder alcohol, maar het overgrote deel (83%) drinkt evenveel als voor het alcoholverbod. Hoewel het niet mogelijk zou moeten zijn, kopen jongeren ook na het nieuwe alcoholverbod hun alcohol zelf. Vaak gebeurt dit in een café, een bar of in een discotheek.

Toename van het, vooraf aan het uitgaan, “indrinken” (ook op straat) door de nieuwe maatregel is volgens deskundigen zeker niet uit te sluiten.

In de meeste landen ligt de leeftijdsgrens op 18 jaar en in een aantal landen ligt deze grens zelfs hoger. Amerika heeft de grens in 1988 verschoven van 18 naar 21 jaar. Uit onderzoek blijkt dat dit veel positieve effecten heeft gehad. Studenten zijn minder geneigd om overmatig te drinken en zijn minder betrokken bij ongelukken. Hoewel de jongeren hier in Nederland nog veel tegenstand bieden tegen de nieuwe leeftijdsgrens, zal het in de toekomst (hopelijk) normaal worden. De jongeren van dit moment zullen het niet eens zijn met de leeftijdsgrens, omdat ze opeens geen alcohol meer mogen drinken met 16 jaar. Ze gaan tegen het verbod in en dat geeft een goed gevoel van spanning. Over een paar jaar zal er echter een nieuwe groep tieners komen, die niks anders gewend is. Voor deze jongeren is de grens van 18 jaar naar verwachting dan heel gewoon.

Schadelijke effecten

Alcohol drinken heeft een schadelijk effect op de hersenen, die soms blijvend is. Tijdens- en de eerste twee dagen na het drinken van alcohol vermindert het geheugen en de concentratie, waardoor schoolprestaties dalen en het reactievermogen vermindert. Ook wordt men niet zelden overmoedig zodat er meer kans op onveilig vrijen of ruzie ontstaat en er een black-out kan optreden (totaal verlies van herinnering aan de avond dat gedronken werd). Als jongeren te vaak en teveel alcohol drinken, verstoort dit de ontwikkeling van de hersenen en treedt blijvende schade op⁴⁰. Het gedrag en karakter veranderen en bepaalde hersenfuncties worden minder. De kans op verslaving aan alcohol stijgt. Vooral binge-drinken⁴¹ en comazuipen, waarbij grote hoeveelheden alcohol worden gedronken, zijn schadelijk voor de hersenen. Er zit dan zoveel alcohol in het bloed en de hersenen dat bewusteloosheid of coma op de loer liggen. Elk jaar overlijden er jongeren aan

⁴⁰ Zie o.a. www.jellinek.nl.

⁴¹ afgelopen vier weken bij één gelegenheid 5 of meer alcoholische drankjes (binnen 2 uur) gedronken

overmatig alcoholgebruik en zijn er behoorlijke aantallen die een alcoholvergiftiging oplopen, waardoor ze vervolgens 2 à 3 uur volledig buiten westen zijn.

Ter illustratie enkele landelijke cijfers:

Alcoholvergiftigingen en ongevallen met alcohol

In 2012 werden 5.300 mensen op een Spoedeisende Hulpafdeling (SEH) van een ziekenhuis behandeld voor een alcoholvergiftiging. In meer dan de helft van de gevallen (3.200 behandelingen) ging het om jongeren in de leeftijd 10-24 jaar (factsheet VeiligheidNL).

In 2003 waren er nog 1.500 SEH-behandelingen voor alcoholvergiftigingen, tien jaar later ligt dit aantal 3,5 keer hoger. Die stijging komt vooral voor rekening van de leeftijdsgroepen 15-19 en 20-24 jaar, waarvoor het aantal behandelingen vervijfvoudigde. De meeste SEH-behandelingen voor alcoholvergiftiging betreft 15-19 jarigen: 1.700 in 2012. Opvallend is dat in de leeftijd 20-24 jaar de alcoholvergiftiging in vier op de tien gevallen gepaard gaat met drugsgebruik. Het merendeel van de mensen die op een SEH binnenkomen met een alcoholvergiftiging is man (63 procent). In Delft is het Reinier de Graaf ziekenhuis de grondlegger van de alcoholpoli's waarvan er in Nederland inmiddels meerdere zijn. Er zijn geen cijfers beschikbaar van het aantal jongeren uit Rijswijk dat op de alcoholpoli in Delft terechtkomt. Desgevraagd geeft de alcoholpoli van het Reinier de Graaf aan geen lokale cijfers te kunnen verstrekken. Die willen ze in de toekomst wel gaan registreren.

Vaker nog dan alcoholvergiftigingen leidt overmatig alcoholgebruik tot ongevallen of geweld. In 2012 was voor 15.000 behandelingen van verwondingen op de SEH bekend dat alcohol (mede) oorzaak was van het ongeval of geweldsincident. Dit aantal is hiermee in tien jaar tijd met 74 procent gestegen.

Al met al meer dan voldoende redenen voor de gemeente Rijswijk haar verantwoordelijkheid te nemen. Maar, zoals eerder opgemerkt, niet alleen. In feite is iedereen verantwoordelijk voor een samenleving waarin jongeren veilig en gezond opgroeien en alcohol drinken tot je 18^e not done is en vanaf 18 jaar met mate.

Vanuit de verantwoordelijkheid voor de volksgezondheid, jeugdbeleid en de openbare orde neemt de gemeente Rijswijk een regisserende, stimulerende en faciliterende rol in in het alcoholbeleid.

Bijlage 2

Passages uit het nieuwe Handhavingsarrangement met betrekking tot het handhaven van de minimumleeftijd

Overtredingen	Bestuurlijke maatregelen	Openbaar Ministerie	Wettelijke grondslag
Overtreding, Het verstrekken van zwak alcoholhoudende drank aan persoon van wie niet is vastgesteld dat deze 18 jaar is bij horecabedrijf of slijterijbedrijf	- Bestuurlijke boete categorie C (€1.360,- of € 2.720,-) - Bestuurlijke boete categorie C (€2.040,- of € 4.080,-) - Bestuurlijke boete categorie C € 2.720,- of € 5.440,- - Schorsing voor 1 maand - Intrekken DHW vergunning		Art. 20, lid 1 DHW Art 44a DHW Art. 32, lid 1, DHW Art. 31, lid 2, DHW
Overtreding, Het is verboden in een slijtlokaliteit de aanwezigheid toe te laten van een bezoeker van	- Bestuurlijke boete categorie C (€1.360,- of € 2.720,-) - Bestuurlijke boete categorie C (€2.040,- of		Art. 20, lid 2 DHW Art. 44a DHW

wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, anders dan onder toezicht van een persoon van 21 jaar of ouder.	€ 4.080,-) 3. Bestuurlijke boete categorie C € 2.720,- of € 5.440,- 4. Schorsing voor 1 maand 5. Intrekken DHW vergunning		Art. 31, lid 2, DHW Art. 31, lis 2, DHW
Overtreding, Het is verboden bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Onder verstrekken wordt eveneens begrepen het verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van wie is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt welke drank echter kennelijk bestemd is voor een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.	1. Bestuurlijke boete categorie C (€1.360,- of € 2.720,-) 2. Bestuurlijke boete categorie C (€2.040,- of € 4.080,-) 3. Ontzegging bevoegdheid verkoop zwak-alcoholhoudende drank voor de duur van 4 weken 4. Ontzegging bevoegdheid verkoop zwak- . alcoholhoudende drank voor de duur van 8 weken 5. Ontzegging bevoegdheid verkoop zwak- . alcoholhoudende drank voor de duur van 12 weken		Art. 20, lid 1 en DHW Art. 44a DHW Art 19 a DHW

Overtredingen	Bestuurlijke maatregelen	Openbaar Ministerie	Wettelijke grondslag
Overtreding, De aanwezigheid van een persoon onder de 16 jaar in een slijterij zonder begeleiding van een persoon van 21 jaar of ouder	1. Bestuurlijke boete categorie C (€1.360,- of € 2.720,-) 2. Bestuurlijke boete categorie C (€2.040,- of € 4.080,-) 3. Bestuurlijke boete categorie C € 2.720,- of € 5.440,- 4. schorsing voor 1 maand 5. Intrekken DHW vergunning		Art. 20, lid 2 DHW Art. 44a DHW Art. 32, lid 1, DHW Art. 31, lid2, DHW ,